

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**Παναγιώτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Σπύρος ΜΠΛΑΒΟΥΚΟΣ &
Παναγιώτα ΠΑΓΩΝΗ**

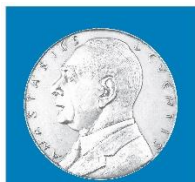

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

Copyright © 2025 | All Rights Reserved
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)
Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα
Τηλ.: 210 7257 110 | Fax: 210 7257 114 | www.eliamep.gr | eliamep@eliamep.gr

Το ΕΛΙΑΜΕΠ ενθαρρύνει τον ανοιχτό, πλουραλιστικό διάλογο στη βάση επιχειρημάτων και δεδομένων. Οι απόψεις που διατυπώνονται από συνεργάτες του ΕΛΙΑΜΕΠ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς τους και δεν δεσμεύουν το Ίδρυμα.

Φωτογραφία εξωφύλλου: δημιουργήθηκε με τη χρήση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης

THE A. G. LEVENTIS
FOUNDATION

Με την υποστήριξη της Ερευνητικής Έδρας Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη

Παναγιώτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Επίκουρος Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σπύρος ΜΠΛΑΒΟΥΚΟΣ

Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Αριάν Κοντέλλη», ΕΛΙΑΜΕΠ

Παναγιώτα ΠΑΓΩΝΗ

Βοηθός Έρευνας, ΕΛΙΑΜΕΠ

Περίληψη

- Η επιβολή υψηλότερων δασμών από τον πρόεδρο Τραμπ ή η απειλή ότι θα το πράξει, ενώ φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με την οικονομική ορθοδοξία, δεν είναι ασυμβίβαστη με την άποψη του προέδρου για τον κόσμο.
- Οι δασμοί χρησιμοποιούνται ως διαπραγματευτικό εργαλείο για να εξαναγκαστούν οι εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ σε διμερείς διαπραγματεύσεις
- Η λεγόμενη συμφωνία Mar-a-Lago, στο πνεύμα της συμφωνίας Plaza του 1985, θα μπορούσε, κατά την άποψη του Τραμπ, να βοηθήσει στην επίλυση των ζητημάτων της αμερικανικής οικονομίας.
- Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, οι πιθανές επιπτώσεις των υψηλότερων δασμών των ΗΠΑ στην ΕΕ αναμένεται να είναι μικρές έως μεσαίες (0,10%-0,66%).
- Οι μακροοικονομικές προβλέψεις του ΔΝΤ, που συνδυάζουν τις επιπτώσεις των υψηλότερων δασμών με την αβεβαιότητα και τις αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες, τοποθετούν τη μεσοπρόθεσμη επίπτωση για την ΕΕ στο 1,75% του ΑΕΠ.
- Η αύξηση της αβεβαιότητας της εμπορικής πολιτικής των ΗΠΑ (TRU), μεγέθους δύο τυπικών αποκλίσεων, μπορεί να οδηγήσει σε πτώση του ΑΕΠ της ΕΕ κατά 0,73% μετά από τρία χρόνια (η σωρευτική απώλεια φτάνει το 6,49%).

Εισαγωγή

Όταν ο Πρόεδρος Τραμπ ανακοίνωσε την 1η Φεβρουαρίου την επιβολή δασμών είκοσι πέντε τοις εκατό στις Μεξικανικές και τις περισσότερες Καναδικές εισαγωγές και δέκα τοις εκατό στα αγαθά από την Κίνα, απαιτώντας να περιορίσουν τη ροή της φαιντανύλης και των παράνομων μεταναστών προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), ίσως να μην είχε συνειδητοποιήσει τις κατακλυσμιαίες συνέπειες των αποφάσεών του. Αυτό δεν σημαίνει ότι το επίπεδο των νέων δασμών που επιβλήθηκαν ήταν τόσο υψηλό που η παγκόσμια οικονομία δεν μπορούσε να απορροφήσει το πλήγμα. Εξάλλου, αυτό που ακολούθησε είναι μια συνεχής ταλάντωση μεταξύ των ανακοινώσεων νέων δασμών και της αναστολής ή του παγώματός τους λόγω των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων. Η κατάσταση αυτή έχει δημιουργήσει τεράστια αβεβαιότητα, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται ακόμα και μετά το τέλος της περιόδου αναστολής των 90 ημερών που ανακοινώθηκε από την Αμερικανική κυβέρνηση στις 9 Απριλίου. Σε ένα πολύ χαρακτηριστικό [σκίτσο](#) που δημοσιεύθηκε σε Καναδική εφημερίδα, ο Πρόεδρος Τραμπ απεικονίζεται ως καρικατούρα του Φόρεστ Γκαμπ, τον κεντρικό χαρακτήρα της γνωστής Αμερικανικής ταινίας, δηλώνοντας ότι «[οι] απειλές για δασμούς είναι σαν ένα κουτί σοκολατάκια. Οι εμπορικοί σου εταίροι δεν ξέρουν ποτέ τι πρόκειται να τους τύχει!»

Η διαταραχή που προκαλεί η πολιτική του Τραμπ δεν συνδέεται αποκλειστικά με το ύψος ή την επίδραση των ανακοινωθέντων – και, στις περισσότερες περιπτώσεις, μη ακόμη εφαρμοσθέντων – δασμών καθαυτών. Αντίθετα, συνδέεται με τις συστημικές αναταράξεις που προκαλούνται από μια πιθανή παγκόσμια ριζική μεταστροφή όσον αφορά την εμπορική πολιτική και τη φιλελεύθερη οικονομική τάξη. Η ευαγγελιζόμενη (νεο)προστατευτική στροφή μπορεί να προκαλέσει την κατάρρευση της οικονομικής τάξης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, που οικοδομήθηκε πάνω στις δίδυμες υποθέσεις του οικονομικού φιλελευθερισμού και της παγκοσμιοποίησης. Αυτή η προσέγγιση, που προήλθε και ενσαρκώθηκε στις μεταπολεμικές πολιτικές του αγγλοσαξονικού κόσμου, στηρίχθηκε στα διδάγματα της μεσοπολεμικής περιόδου και της αποτυχίας συνεργασίας για την άμβλυνση των συνεπειών της κρίσης του 1929. Μεταξύ άλλων αιτιών, η απομονωτική προσέγγιση στην πρώτη μεγάλη κρίση του καπιταλιστικού συστήματος ενίσχυσε τις καταστροφικές της επιπτώσεις, οδηγώντας σε κοινωνική και πολιτική πόλωση, καθώς και σε μια παγκόσμια σύρραξη με τη μορφή παγκοσμίου πολέμου.

Για ογδόντα χρόνια η - μετέπειτα επινοημένη και πολύ συχνά παρεξηγημένη – «συναίνεση της Ουάσιγκτον» που κατοχύρωσε την απελευθέρωση του εμπορίου, την ιδιωτικοποίηση και την χρηματοδοτική απελευθέρωση έγινε η κατευθυντήρια γραμμή της διεθνούς οικονομικής τάξης. Εξυπηρετούσε καλά τα συμφέροντα της αμερικανικής οικονομίας, κατά την περίοδο που ήταν η πιο παραγωγική και ανταγωνιστική, αξιοποιώντας το τεχνολογικό της πλεονέκτημα καθώς και το χαμηλό σημείο εκκίνησης άλλων ανταγωνιστών στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Ωστόσο, η οικονομική ηγεμονία των ΗΠΑ άρχισε ήδη να καταρρέει στη δεκαετία του 1970, με περαιτέρω οικονομική επιδείνωση τις επόμενες δεκαετίες. Ο Πρόεδρος Τραμπ ισχυρίζεται ότι μπορεί να αποκαταστήσει αυτή την πτώση αλλάζοντας τους κανόνες του παιχνιδιού που δεν εξυπηρετούν πλέον τα αμερικανικά οικονομικά συμφέροντα - τουλάχιστον αυτά της πολιτικής και οικονομικής πελατείας του.

Ο Τραμπ δεν πλέει σε αχαρτογράφητα νερά χωρίς χάρτη· έχει ένα κεντρικό σχέδιο (τη λεγόμενη «Συμφωνία του Mar-a-Lago»), το οποίο προβλέπει ένα νέο σχέδιο για το παγκόσμιο εμπόριο και τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις. Σύμφωνα με αυτόν τον οδικό χάρτη, ο οποίος θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα, και παραμερίζοντας τις πολυάριθμες αδυναμίες του, οι δασμοί αποτελούν στρατηγικά εργαλεία για την επιδίωξη πιο ισομερούς κατανομής των βαρών μεταξύ των οικονομικών και πολιτικών εταίρων των ΗΠΑ. Ωστόσο, τίποτα στη ζωή δεν παρέχεται δωρεάν: το κόστος της θέσπισης αυτού του νέου σχεδίου είναι δύσκολο να εκτιμηθεί και είναι δύσκολο να προβλεφθεί το εάν βρισκόμαστε στη μέση μιας συστημικής και ριζικής αναθεώρησης του προηγούμενου *status quo* ή εάν βιώνουμε μια τραχιά αλλά βραχύβια αναταραχή.

Στην επόμενη ενότητα, αναλύουμε εν συντομία τα βασικά χαρακτηριστικά της συμφωνίας Mar-a-Lago και τις επικρίσεις που τη συνοδεύουν. Το κεντρικό ερώτημα είναι εάν το νέο σχέδιο είναι ρεαλιστικό και εφικτό ή εάν είναι ένα μέσο άσκησης πίεσης στους απείθαρχους εταίρους και ευθυγράμμισής τους με τα στρατηγικά

συμφέροντα των ΗΠΑ, τοποθετώντας κατάλληλα τα πιόνια στην παγκόσμια σκακιέρα ενόψει ενός μεγαλύτερου τελικού παιχνιδιού που θα περιλαμβάνει την Κίνα. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε εν συντομία τα μέτρα που ελήφθησαν (παρατίθενται εκτενέστερα στο Παράρτημα). Ο σκοπός σε αυτή την ενότητα είναι να προσδιοριστούν οι παράγοντες που καθορίζουν την (έλλειψη) Αμερικανικής συνέπειας και επιμονής στην εφαρμογή των επικαλούμενων δασμών, γεγονός που αυξάνει την περιρρέουσα αβεβαιότητα και τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις της. Με απλά λόγια, όταν η μονομερής πορεία των ΗΠΑ συνάντησε ισχυρή αντίσταση, καθώς και ετοιμότητα και προθυμία για αντίποινα, σημειώθηκε στροφή, τα μέτρα συγκρατήθηκαν ως επί το πλείστον και άρχισαν (ακόμη ατελέσφορες) διαπραγματεύσεις. Τρίτον, συγκρίνουμε τα ευρήματα διαφορετικών μελετών σχετικά με τον οικονομικό αντίκτυπο των επιβληθέντων δασμών στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Αυτό είναι απαραίτητο για να τονιστεί η μεγάλη αβεβαιότητα που προκαλείται από αυτή την κατάσταση, καθώς όλες οι μελέτες βασίζονται σε διαφορετικά σενάρια και υποθέσεις. Οι εκτιμήσεις μας για την επίδραση της αβεβαιότητας δείχνουν μια μη αμελητέα επίδραση, η οποία, σε συνδυασμό με τους δασμούς και την ευρύτερη γεωοικονομική δυναμική, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην παγκόσμια οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής και της Ελληνικής. Η άποψή μας είναι ότι, σε τελική ανάλυση, οι οικονομικές επιπτώσεις αυτής της αβεβαιότητας μπορεί να προκαλέσουν μεγαλύτερη οικονομική ζημία από τους δασμούς καθαυτούς.

Η «Συμφωνία του Mar-a-Lago»: Ένας οδικός χάρτης για τον Αμερικανικό Προστατευτισμό

Τα κεντρικά πρόσωπα πίσω από τη «Συμφωνία του Mar-A-Lago» είναι ο Στίβεν Μίραν, ο οποίος είναι, επί του παρόντος, πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Συμβούλων του Προέδρου Τραμπ, και ο Σκοτ Μπέσεντ, επί του παρόντος υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Τραμπ. Ξεκινώντας από διαφορετικά σημεία εκκίνησης, οι απόψεις τους συγκλίνουν στο ότι οι ΗΠΑ παρείχαν δύο σημαντικά δημόσια αγαθά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: πρώτον, ασφάλεια, ειδικά στην Ευρώπη μέσω του ΝΑΤΟ και παγκοσμίως μέσω της στρατιωτικής τους παρουσίας ανά την υφήλιο· και δεύτερον, χρηματοπιστωτική σταθερότητα, μέσω του ρόλου του δολαρίου ως άγκυρας του συστήματος και «ασφαλούς καταφυγίου». Ισχυρίζονται ότι για αυτά τα δύο δημόσια αγαθά οι ΗΠΑ έχουν πληρώσει τεράστιο τίμημα. Ζητούν και συζητούν τον μετασχηματισμό του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος για την αντιμετώπιση αυτού που θεωρούν θεμελιώδη αδικία.

Ο Σκοτ Μπέσεντ τονίζει τη σύνδεση μεταξύ εμπορίου και ασφάλειας, επικρίνοντας την παγκοσμιοποίηση για την όξυνση των διαρθρωτικών ανισοροπιών στην παγκόσμια οικονομία. Για αυτόν, το εμπόριο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ασφάλεια και η φιλελεύθερη οικονομική τάξη έχει ωφελήσει περισσότερο τους αντιπάλους των ΗΠΑ, όπως η Κίνα, αντί να ενισχύσει τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ενώ οι ΗΠΑ έχουν επενδύσει σε μεγάλο βαθμό στην άμυνα και έχουν παίξει με συνέπεια τον ρόλο του υπερασπιστή των δυτικών αξιών και του φάρου της δημοκρατίας στην παγκόσμια τάξη, η Ευρώπη και άλλοι σύμμαχοι έχουν επωφεληθεί και εκμεταλλευτεί τις ΗΠΑ, ενισχύοντας τη δική τους ευημερία εις βάρος της αμερικανικής. Εξ ου και η έκκληση για μεγαλύτερη κατανομή των βαρών όσον αφορά την ασφάλεια και την άμυνα. Ταυτόχρονα, το ελεύθερο εμπόριο και η παγκοσμιοποίηση έχουν ενισχύσει τις συστημικές αντιπαλότητες των ΗΠΑ, πρώτα και κύρια αυτή με την Κίνα. Αυτό έχει δημιουργήσει μια στρατηγική εξάρτηση, με τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις γραμμές παραγωγής – ειδικά σε κρίσιμους τομείς όπως οι ημιαγωγοί, η ρομποτική και η προηγμένη μεταποίηση – να είναι σαφώς εκτός αμερικανικού ελέγχου, αυξάνοντας την ευπάθεια της οικονομίας και της ασφάλειας των ΗΠΑ. Για τον Μπέσεντ, μια κατακερματισμένη παγκόσμια οικονομία, με χώρες ευθυγραμμισμένες με τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ να λαμβάνουν ως αντάλλαγμα μια ευνοϊκότερη οικονομική μεταχείριση, εξυπηρετεί καλύτερα τα αμερικανικά συμφέροντα και θα πρέπει να διαδεχθεί το σημερινό παγκοσμιοποιημένο σύστημα.

Σε ένα [κείμενο](#) που γράφτηκε τον Νοέμβριο του 2024, πριν αναλάβει τη θέση του στην κυβέρνηση Τραμπ, ο Μίραν υιοθετεί επίσης τη στενή σύνδεση της ασφάλειας και του εμπορίου και τάσσεται υπέρ του μετασχηματισμού του παγκόσμιου οικονομικού πλαισίου, το οποίο δεν εξυπηρετεί πλέον τα αμερικανικά συμφέροντα. Κατά την άποψή του, ο [παγκόσμιος ρόλος του δολαρίου](#) ως πυλώνα σταθερότητας αυξάνει την

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

εξωτερική ζήτηση για περιουσιακά στοιχεία σε δολάρια, όπως τα αμερικανικά κρατικά ομόλογα, εκτοξεύοντας το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ και προκαλώντας υπερτίμηση του αμερικανικού νομίσματος. Ως αποτέλεσμα αυτής της υπερτίμησης, η αμερικανική οικονομία έχει χάσει με τεχνητό τρόπο – δηλαδή, όχι λόγω πραγματικών οικονομικών παραγόντων – την ανταγωνιστικότητά της, και τα αμερικανικά βιομηχανικά προϊόντα δεν μπορούν να ανταγωνιστούν στις διεθνείς αγορές επειδή είναι ακριβά. Αυτό, με τη σειρά του, υπονομεύει τις εξαγωγές, αυξάνει τις εισαγωγές, επιδεινώνει περαιτέρω το εμπορικό ισοζύγιο αγαθών των ΗΠΑ και επηρεάζει αρνητικά την αμερικανική παραγωγική και βιομηχανική βάση οδηγώντας σε υψηλότερα ποσοστά ανεργίας.

Τόσο για τον Μπέσεντ όσο και για τον Μίραν, οι δασμοί αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη ενός ευρύτερου σκοπού. Βραχυπρόθεσμα, θα συμβάλουν στη μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού αυξάνοντας τα δημόσια έσοδα και δημιουργώντας κάποιο δημοσιονομικό χώρο για άλλες πολιτικές, ιδίως φορολογικές περικοπές. Ταυτόχρονα, θα οδηγήσουν σε μείωση των εισαγωγών, βελτιώνοντας το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Επιπλέον, οι δασμοί χρησιμεύουν ως μοχλός πίεσης στις διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες σε δύο πλευρές: πρώτον, βραχυπρόθεσμα, οι εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ αναμένεται να υποχωρήσουν και να προσαρμόσουν αναλόγως τις πολιτικές τους με αντάλλαγμα την πρόσβαση στην αμερικανική αγορά. Εξάλλου, στο σημερινό συγκρουσιακό γεωοικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον, η αμερικανική πλευρά θα πρέπει σαφώς να υποστηρίξει την ευθυγράμμιση του εμπορίου και της ασφάλειας. Οι χώρες που επωφελούνται από τις αμερικανικές εγγυήσεις ασφαλείας αναμένεται να προσαρμόσουν τους οικονομικούς και εμπορικούς δεσμούς τους σύμφωνα με τις γενικότερες προτεραιότητες των ΗΠΑ. Δεύτερον, μακροπρόθεσμα, οι δασμοί θα οδηγήσουν απρόθυμα τρίτα μέρη στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για να συζητήσουν μια νέα διεθνή νομισματική συμφωνία, αντίστοιχη με τη Συμφωνία Plaza του 1985. Η ιδέα πίσω από αυτό είναι ότι άλλες χώρες θα συναινέσουν στην ανατίμηση των δικών τους νομισμάτων για να αντιμετωπίσουν την υπερτίμηση του δολαρίου και θα συμφωνήσουν επίσης στην αναδιάρθρωση του αμερικανικού δημόσιου χρέους. Με αυτόν τον τρόπο, θα υπάρξει καλύτερη κατανομή των βαρών εντός του διεθνούς νομισματικού συστήματος και το κόστος θα ανακαταμεμηθεί μεταξύ των βασικών παικτών αντί να βαρύνει αποκλειστικά τις ΗΠΑ. Αυτό θα ωφελήσει την οικονομία των ΗΠΑ, θα επιφέρει βιομηχανική ανάκαμψη, ιδίως στους κρίσιμους τομείς που αναφέρθηκαν παραπάνω, και θα συμβάλει στη συγκράτηση της ανεργίας.

Αυτές οι απόψεις έχουν εξαιρετική απήχηση στον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος ήταν από καιρό υποστηρικτής των δασμών και υπέρμαχος ότι ο προστατευτισμός εξυπηρετεί καλύτερα τα αμερικανικά οικονομικά συμφέροντα. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, όταν ακόμη δραστηριοποιούνταν ως εργολάβος ακινήτων και σκεφτόταν να ασχοληθεί με την πολιτική, ο Τραμπ επέκρινε την Ιαπωνία για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και για εκμετάλλευση των εγγυήσεων ασφαλείας των ΗΠΑ. Σε συνέντευξή του στο CNN με τον Λάρι Κινγκ το 1987, προέτρεψε για μια πιο ισορροπημένη εμπορική σχέση με «... χώρες που κλέβουν από τις Ηνωμένες Πολιτείες», μια πανομοιότυπη δήλωση με εκείνες της πρώτης αλλά και της δεύτερης θητείας του, αντικαθιστώντας απλώς την Ιαπωνία με την Κίνα, την Ευρώπη και άλλους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ. Επιπλέον, η προσέγγιση που προβλέπεται στη Συμφωνία του Mar-a-Lago ταιριάζει απόλυτα με τις κατά περίπτωση διμερείς αλληλεπιδράσεις που προτιμά με τρίτες χώρες, στις οποίες η αμερικανική πλευρά έχει μεγαλύτερη επιρροή, σε αντίθεση με τις πολυμερείς ρυθμίσεις, τους διεθνείς οργανισμούς και τα παγκόσμια fora, όπως οι χώρες G7 ή ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Η απειλή δασμών ή οικονομικών περιορισμών πιστεύεται ότι θα φέρει τις ξένες κυβερνήσεις στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και θα αντιστρέψει τα αρνητικά αποτελέσματα των κακώς διαπραγματευμένων προηγούμενων εμπορικών συμφωνιών.

Αφήνοντας κατά μέρος την [κριτική](#) για τα βασικά στοιχεία της Συμφωνίας Mar-a-Lago, που κυμαίνεται από την αποσταθεροποίηση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος έως την αμφισβήτηση των οικονομικών και κοινωνικών ωφελειών της για τις ΗΠΑ και τη διατάραξη των ιστορικών δεσμών με παραδοσιακούς φίλους και συμμάχους, η δυνατότητα υλοποίησής της είναι επίσης υπό αμφισβήτηση.¹ Το προηγούμενο της Συμφωνίας

¹ Για μια ολοκληρωμένη κριτική αποτίμηση των χαρακτηριστικών της συμφωνίας του Mar-a-Lago, βλ., μεταξύ άλλων, το ειδικό τεύχος του *The International Economy* (Φθινόπωρο 2024), με τίτλο: “Dollar Fantasy? What to make of the proposed Mar-a-Lago Accord and the US Dollar;”, με περισσότερες από τριάντα συνεισφορές σχετικά με το θέμα, διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

Plaza του 1985 επικαλείται ως ενδεικτικό παράδειγμα των προβλεπόμενων οικονομικών οφελών που μπορεί να προκύψουν από μια τέτοια αλλαγή. Ωστόσο, η συμφωνία Plaza ήταν μια εθελοντική συμφωνία μεταξύ των ΗΠΑ και των μεγάλων οικονομιών εκείνης της εποχής για να παρέμβουν οι κεντρικές τους τράπεζες και να προσαρμόσουν τη σχετική αξία των εθνικών νομισμάτων τους. Επιπλέον, οι επιπτώσεις τέτοιων παρεμβάσεων στις συναλλαγματικές ισοτιμίες βρέθηκαν να είναι μικρές και πολύ βραχύβιες (Fratzscher, 2009). Η έμφαση δίνεται στην κοινή κατανόηση και τον στρατηγικό σκοπό όλων των χωρών που συμμετέχουν στη συμφωνία Plaza να απορροφήσουν τις πιέσεις και να προωθήσουν συναινετικά μια νομισματική αναπροσαρμογή. Αυτό προφανώς δεν συμβαίνει στην παρούσα κατάσταση, με την εμπιστοσύνη να φθίνει, κάτι που μειώνει σημαντικά τη δυνατότητα υλοποίησης μιας τέτοιας προοπτικής.

Επιπλέον, στο σχετικό μέτωπο του συσσωρευμένου χρέους, ακόμη και αν υπήρχε η πολιτική βούληση σε οποιαδήποτε συζήτηση για αναδιάρθρωση, το αμερικανικό δημόσιο χρέος δεν ελέγχεται πλέον πρωτίστως από το κράτος και δεν βρίσκεται στα χέρια των κεντρικών τραπεζών, όπως ήταν στη δεκαετία του 1980. Έτσι, κάθε τέτοιο εγχείρημα θα πρέπει να περιλαμβάνει τις χρηματοπιστωτικές αγορές και μια σειρά ιδιωτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων όλων των ειδών κεφαλαίων και επενδυτών, οι οποίοι είναι πολύ πιο ευμετάβλητοι και δύσκολο να ελεγχθούν. Ταυτόχρονα, τα εμπορικά πρότυπα και οι ροές έχουν αλλάξει δραματικά τα τελευταία σαράντα χρόνια από τη Συμφωνία Plaza. Σε αντίθεση με την κατανόηση των μεγάλων εμπορικών εταιριών των ΗΠΑ στη δεκαετία του 1980, η κυβέρνηση Τραμπ αντιμετωπίζει τώρα την κάθε άλλο παρά εποικοδομητική αντίδραση από την Κίνα και την ΕΕ σε μεγάλο βαθμό. Η επιθετική και συχνά συγκαταβατική προσέγγιση έχει αποξενώσει τους παραδοσιακούς εταίρους, συμπεριλαμβανομένου του Καναδά και των ευρωπαϊκών χωρών, που συσπειρώνονται για να αντιμετωπίσουν συλλογικά τον εκφοβισμό που βιώνουν. Ως εκ τούτου, η χρήση των δασμών ως εργαλείο και διαπραγματευτικό χαρτί στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις δεν φαίνεται να έχει λειτουργήσει μέχρι τώρα όπως είχε προγραμματιστεί, με πολύ λίγες παραχωρήσεις να έχουν γίνει και τους περισσότερους δασμούς να βρίσκονται σε μια κατάσταση αβεβαιότητας στο μέσο αέναων διαπραγματεύσεων.

Η εξέλιξη της δασμολογικής πολιτικής των ΗΠΑ

Πρελούδιο της «Ημέρας της Απελευθέρωσης»

Τον Ιανουάριο του 2025, ο Πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ δήλωσε ότι οι δασμοί ήταν, κατά την άποψή του, «... η πιο όμορφη λέξη στο [λεξικό](#)». Μια στάση που είχε ήδη εμφανώς επιδείξει κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του, όταν ήρθε σε ρήξη με την επικρατούσα οικονομική [ορθοδοξία των ΗΠΑ](#) επιβάλλοντας δασμούς σε εισαγόμενα αγαθά αξίας εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων στο όνομα της εθνικής ασφάλειας και της οικονομικής ανταγωνιστικότητας των ΗΠΑ. Στην εναρκτήρια ομιλία της δεύτερης θητείας του, ο Τραμπ ανανέωσε τη δέσμευσή του να «[επιβάλει δασμούς και φόρους σε ξένες χώρες για να πλουτίσει τους πολίτες μας](#)». Εξέδωσε επίσης ένα προεδρικό υπόμνημα, θέτοντας το ρητορικό έδαφος για μια «[Εμπορική Πολιτική με πρώτη την Αμερική](#)».

Την [1η Φεβρουαρίου](#), η κυβέρνηση των ΗΠΑ έστρεψε την οργή της προς τους γείτονές της στην Βόρεια και Κεντρική Αμερική (Καναδάς και Μεξικό) και την Κίνα, με το σκεπτικό ότι απέτυχαν να αντιμετωπίσουν επαρκώς τις διακρατικές προκλήσεις των ναρκωτικών, τις ανησυχίες για τη μετανάστευση και, στην περίπτωση της Κίνας, την κρίση της φαινανύλης. Αυτό πυροδότησε μια σειρά κλιμακώσεων μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας τον επόμενο μήνα, καθώς και οι δύο χώρες επέβαλαν διαδοχικούς γύρους δασμών ως αντίποινα, εντείνοντας περαιτέρω τις εμπορικές εντάσεις και διαταράσσοντας τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Όσον αφορά το Μεξικό και τον Καναδά, η κυβέρνηση εφάρμοσε παύση 30 ημερών στα δασμολογικά μέτρα ακολουθώντας τις δεσμεύσεις και των δύο χωρών να συνεργαστούν για τον έλεγχο των ναρκωτικών και τη διαχείριση της μετανάστευσης και στις 6 Μαρτίου, ο Πρόεδρος Τραμπ καθυστέρησε περαιτέρω τους δασμούς σε συγκεκριμένα αγαθά.

Η παγκόσμια κλιμάκωση των δασμών αναζωπυρώθηκε στις [12 Μαρτίου](#), όταν η κυβέρνηση Τραμπ επέβαλε εκ νέου δασμούς 25% στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου, συμπεριλαμβανομένων μακροχρόνιων συμμάχων όπως ο Καναδάς, το Μεξικό, η ΕΕ, η Αυστραλία και η Νότια Κορέα. Δύο εβδομάδες αργότερα, στις [26 Μαρτίου](#), ανακοινώθηκε παράλληλος δασμός 25% στα εισαγόμενα αυτοκίνητα. Σε απάντηση, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε ένα κύμα ανταποδοτικών μέτρων, στοχεύοντας ένα ευρύ φάσμα αμερικανικών εξαγωγών, από γεωργικά προϊόντα και αλκοολούχα ποτά έως είδη ένδυσης.

«Ημέρα Απελευθέρωσης»

Το αφήγημα της 2ας Απριλίου ως «Ημέρα Απελευθέρωσης» αποκρυσταλλώνεται με μια [ανάρτηση](#) στον λογαριασμό Truth Social του προέδρου Τραμπ που έλεγε: «*Η 2α Απριλίου είναι η Ημέρα Απελευθέρωσης στην Αμερική!! Για ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ είμαστε προϊόν εκμετάλλευσης και κακοποίησης από κάθε έθνος στον κόσμο, τόσο από φίλους όσο και εχθρούς. Τώρα είναι επιτέλους καιρός για τις παλιές καλές ΗΠΑ να πάρουν μερικά από αυτά τα ΧΡΗΜΑΤΑ και τον ΣΕΒΑΣΜΟ, πίσω. Ο ΘΕΟΣ ΝΑ ΕΥΛΟΓΕΙ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ!!*»

Στις 2 Απριλίου, κάτω από τα ανοιξιότικα άνθη του Κήπου των Ρόδων του Λευκού Οίκου και παράλληλα με ένα εκτελεστικό διάταγμα, ο πρόεδρος Τραμπ παρουσίασε έναν μεγάλο τρίστηλο πίνακα με 25 χώρες. Ο πίνακας αποτύπωνε τους δασμούς που επιβάρυναν τις ΗΠΑ - συμπεριλαμβανομένης της νομισματικής χειραγώγησης και των εμπορικών φραγμών - και παρουσίαζε τους αμερικανικούς «[Εκπτώσιμους Ανταποδοτικούς Δασμούς](#)». Ο Πρόεδρος Τραμπ ανακοίνωσε ότι οι ΗΠΑ θα επιβάλουν μια ελάχιστη γραμμή βάσης δασμών 10% στα αγαθά που εισάγονται από όλες τις ξένες χώρες, καθώς και υψηλότερους ανταποδοτικούς [δασμούς](#) στα κράτη που επιβάλλουν δασμούς στις εξαγωγές των ΗΠΑ. Ωστόσο, ανέφερε ότι οι δασμοί αυτοί θα ανέλθουν περίπου στο ήμισυ του δασμολογικού συντελεστή που επιβάλλουν οι χώρες αυτές στις εξαγωγές των ΗΠΑ. Μεταξύ των χωρών που τέθηκαν στο στόχαστρο, η Κίνα αντιμετώπισε ποσοστό 34% και η ΕΕ 20%, ενώ το Βιετνάμ χτυπήθηκε με τον υψηλότερο δασμό, 46%, αντανακλώντας την προσπάθεια της κυβέρνησης να αντισταθμίσει αυτό που θεωρούσε ως μακροχρόνιες εμπορικές ασυμμετρίες.

Το σκεπτικό πίσω από την «Ημέρα της Απελευθέρωσης» στηρίζεται σε ένα διπλό [αφήγημα](#). Πρώτον, η κυβέρνηση χαρακτήρισε τους δασμούς ως απαραίτητο διορθωτικό μέτρο σε δεκαετίες ανοιχτής πολιτικής που είχαν αντιμετωπιστεί με ασύμμετρους ξένους δασμούς και εμπορικούς φραγμούς και, δεύτερον, ότι οι δασμοί είναι τελικά ένας μηχανισμός αύξησης εσόδων για να βοηθήσουν στη χρηματοδότηση των σαρωτικών φορολογικών περικοπών που έχει ήδη εισαγάγει η κυβέρνηση του. Ανεξάρτητα από τα βαθύτερα κίνητρα της κυβέρνησης, η ανακοίνωση προκάλεσε άμεσες αντιδράσεις στο εξωτερικό, με βασικούς εμπορικούς εταίρους να την καταδικάζουν ως προκλητική κλιμάκωση και πιθανή έναρξη εμπορικού πολέμου.

Κλιμάκωση των δασμών μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας

Η αμφιλεγόμενη εμπορική σχέση ΗΠΑ-Κίνας ξεκίνησε κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του προέδρου Τραμπ και έκτοτε έχει πάρει διαστάσεις χιονοστιβάδας σε μια ευρύτερη κλιμάκωση των οικονομικών και γεωπολιτικών εντάσεων. Από τις αρχές του 2025, οι δύο χώρες έχουν εμπλακεί σε κλιμακούμενους [γύρους](#) αμοιβαίας επιβολής δασμών, επηρεάζοντας σημαντικά τόσο το διμερές εμπόριο όσο και τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Πιο συγκεκριμένα, η 9η Απριλίου ενέτεινε την εμπορική σύγκρουση σε πρωτοφανές επίπεδο. Μέσα σε μία μόνο ημέρα, οι ΗΠΑ επέβαλαν πρόσθετο δασμό 84% σε όλες τις κινεζικές εισαγωγές (αυξάνοντας το σωρευτικό ποσοστό στο 104%) μόνο για να το κλιμακώσουν περαιτέρω σε τουλάχιστον 145% μετά τα γρήγορα αντίποινα της Κίνας. Ταυτόχρονα, οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν παύση 90 ημερών στους «αμοιβαίους» δασμούς για όλα τα έθνη εκτός από την Κίνα, απομονώνοντας περαιτέρω το Πεκίνο. Δύο ημέρες αργότερα, στις 11 Απριλίου, η Κίνα απάντησε με αύξηση των αμοιβαίων δασμών της στο 125%, ενώ η κυβέρνηση Τραμπ εξαίρεσε τα smartphones, τους υπολογιστές και άλλα ηλεκτρονικά από τους αμοιβαίους δασμούς, υποβάλλοντάς τα σε μειωμένο συντελεστή 20%.

Στις 12 Μαΐου, μετά από ένα Σαββατοκύριακο διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, ο Λευκός Οίκος και το Υπουργείο Εμπορίου της Κίνας (MOFCOM) εξέδωσαν κοινή δήλωση στην οποία δεσμεύτηκαν να μειώσουν τους αμοιβαίους δασμούς για μια αρχική περίοδο 90 ημερών. Οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν ότι μέχρι τις 14 Μαΐου θα

μειώσουν προσωρινά τους συνολικούς δασμούς στις κινεζικές εισαγωγές από 145% σε 30%, ενώ η Κίνα δεσμεύτηκε να μειώσει τους δασμούς της στα αμερικανικά προϊόντα από 125% σε 10%. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η νομική θέση των ΗΠΑ υπονομεύθηκε σημαντικά όταν ένα ομοσπονδιακό δικαστήριο έκρινε ότι βασικά στοιχεία του δασμολογικού καθεστώτος του Τραμπ, που επιβλήθηκε βάσει του νόμου περί Διεθνών Οικονομικών Εξουσιών Έκτακτης Ανάγκης (International Emergency Economic Powers Act - ΙΕΕΡΑ), υπερέβησαν τις προεδρικές αρμοδιότητες, εγείροντας κρίσιμες ανησυχίες για υπέρβαση εξουσίας από την εκτελεστική εξουσία. Αυτές οι εξελίξεις υπογραμμίζουν την ολοένα και πιο ασταθή και νομικά αμφισβητούμενη φύση της εμπορικής σχέσης ΗΠΑ-Κίνας, ενώ η νομική ασάφεια απειλεί να εμποδίσει τη συνεχή διπλωματική πρόοδο και να αποσταθεροποιήσει περαιτέρω τις προσδοκίες της παγκόσμιας αγοράς.

Οι δασμοί των ΗΠΑ στην ΕΕ και η ευρωπαϊκή αντίδραση

Στις 12 Μαρτίου, οι Ηνωμένες Πολιτείες επέβαλαν δασμούς έως και 25% στις εισαγωγές χάλυβα, αλουμινίου και ορισμένων προϊόντων που περιέχουν χάλυβα και αλουμίνιο από την ΕΕ και άλλους εμπορικούς εταίρους. Σε απάντηση, η ΕΕ υιοθέτησε μια [προσέγγιση](#) δύο σταδίων. Πρώτον, η Επιτροπή επέτρεψε να λήξει η αναστολή των υφιστάμενων αντιμέτρων του 2018 και του 2020 κατά των ΗΠΑ την 1η Απριλίου. Δεύτερον, ως απάντηση στους νέους δασμούς των ΗΠΑ που επηρεάζουν τις εξαγωγές της ΕΕ ύψους άνω των 18 δισεκατομμυρίων ευρώ, η Επιτροπή προετοίμασε δέσμη νέων αντιμέτρων για τις εξαγωγές των ΗΠΑ, τα οποία θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στις εξαγωγές αγαθών των ΗΠΑ αξίας έως και 26 δισεκατομμυρίων ευρώ, ανάλογα με το οικονομικό πεδίο εφαρμογής των δασμών των ΗΠΑ. Ωστόσο, αφού οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν παύση 90 ημερών στους δασμούς στις 10 Απριλίου, η ΕΕ ανέστειλε επίσης τα αντίμετρα της για να διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις.

Παρά τις προσπάθειες της ΕΕ να επιδιώξει ομαλές και δίκαιες διαπραγματεύσεις, ο πρόεδρος Τραμπ, κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης στο Πίτσμπουργκ, ανακοίνωσε την πρόθεσή του να διπλασιάσει τους δασμούς στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου από 25% σε [50%](#). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέφρασε έντονη δυσαρέσκεια για αυτή την απροσδόκητη κίνηση, δηλώνοντας ότι μια τέτοια μονομερής ενέργεια υπονομεύει τις συνεχιζόμενες εμπορικές διαπραγματεύσεις και κινδυνεύει να εκτροχιάσει τις προοπτικές για μια διμερή συμφωνία. Οι Βρυξέλλες προειδοποίησαν επίσης ότι ενδέχεται να ακολουθήσουν [αντιμέτρα](#), σηματοδοτώντας πιθανή κλιμάκωση των διατλαντικών εμπορικών εντάσεων. Σε μια επακόλουθη συνομιλία με την πρόεδρο της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο Τραμπ συμφώνησε αρχικά να αναβάλει την επαπειλούμενη επιβολή δασμών 50% μέχρι τις 9 Ιουλίου και την ανέβαλλε αργότερα εκ νέου μέχρι την 1^η Αυγούστου. Ωστόσο 3 μέρες μετά, η απόφαση αυτή άλλαξε ξανά επιβάλλοντας δασμούς στην ΕΕ, με ισχύ από την 1^η Αυγούστου. Ταυτόχρονα, αξιωματούχοι της ΕΕ ανέφεραν ότι η απόφαση του δικαστηρίου των ΗΠΑ, η οποία θέτει υπό αμφισβήτηση τη νομική βάση των επιβληθέντων δασμών, ενίσχυσε τη διαπραγματευτική θέση της Ένωσης. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει οριστικοποιήσει ένα διευρυμένο πακέτο αντιμέτρων, που θα εφαρμόζονταν αυτόματα στις 14 Ιουλίου ή νωρίτερα, σε περίπτωση που οι διαπραγματεύσεις δεν κατέληγαν σε ένα ισορροπημένο αποτέλεσμα και εφόσον οι διαπραγματεύσεις κατέρρεαν.

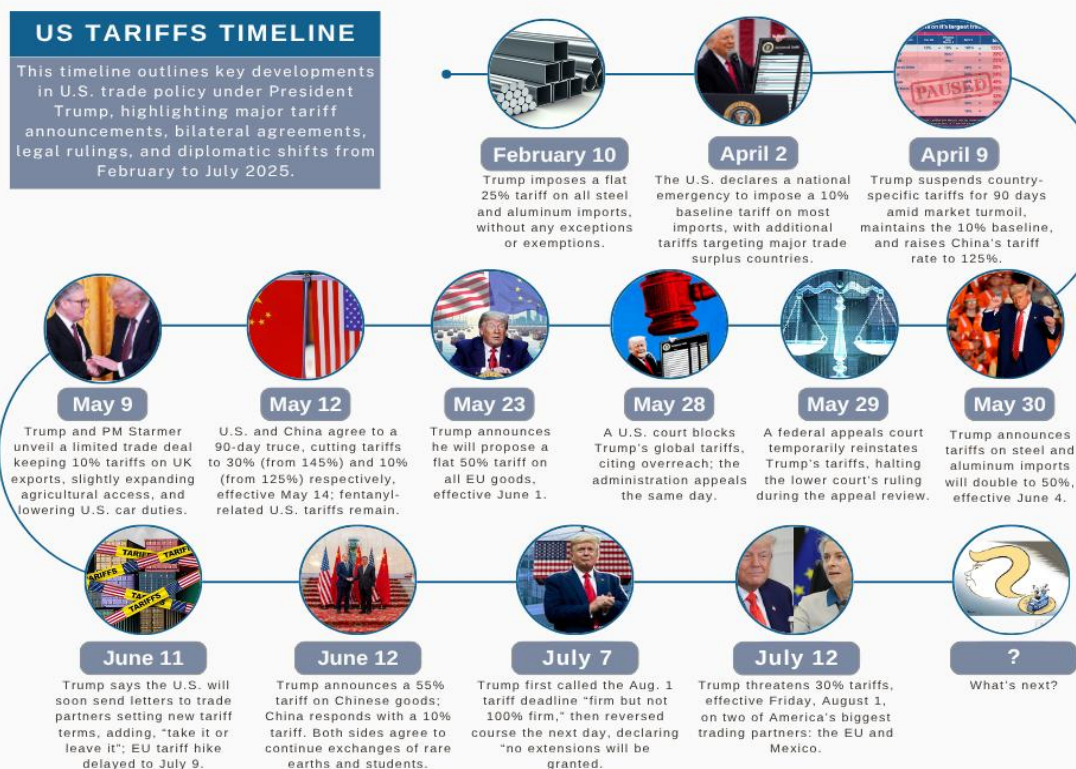
Οι δασμοί των ΗΠΑ και η Παγκόσμια Αντίδραση

Η αναζωπύρωση του προστατευτισμού των ΗΠΑ έχει δημιουργήσει διαφορετικές απαντήσεις παγκοσμίως. Στην υποσαχάρια Αφρική, η επικείμενη λήξη ισχύος του Νόμου για την Ανάπτυξη και τις Ευκαιρίες στην Αφρική (African Growth and Opportunity Act - AGOA), τον Σεπτέμβριο του 2025, έχει αυξήσει τις ανησυχίες, καθώς [ευάλωτοι εξαγωγείς όπως το](#) Λεσότο, η Μαδαγασκάρη και ο Μαυρίκιος αντιμετωπίζουν αυξήσεις δασμών μεταξύ 40% και 50%, απειλώντας θέσεις εργασίας και έσοδα από εξαγωγές. Παρά τις πιέσεις αυτές, οι αφρικανικές χώρες δεν επιδίωξαν αντίποινα. Αντ' αυτού, [ασκούν πιέσεις για την ανανέωση του AGOA](#) ή τη μετατροπή του σε μια πιο στρατηγική εταιρική σχέση ΗΠΑ-Αφρικής όσον αφορά το εμπόριο και την πρόσβαση σε ορυκτά, ενώ εργάζονται συλλογικά υπό την αιγίδα της Αφρικανικής Ένωσης (African Union - AU) για την ενίσχυση της εμπορικής διαφοροποίησης της περιφερειακής αγοράς. Αυτή η μετριοπαθής αντίδραση αντικατοπτρίζει την περιορισμένη διαπραγματευτική ισχύ της Αφρικής και την προτεραιοποίηση της σταθερής, μακροπρόθεσμης δραστηριοποίησης των ΗΠΑ στην ήπειρο.

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

Στην Ασία και τη Μέση Ανατολή, οι μεγάλες οικονομίες έχουν επίσης υιοθετήσει στρατηγικές μη συγκρουσιακής απάντησης στην αύξηση των δασμών. Οι ηγέτες της [Ένωσης Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας](#) (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) συμφώνησαν ότι οποιοσδήποτε διμερείς δασμολογικές συμφωνίες με τις ΗΠΑ πρέπει να διασφαλίζουν τα συλλογικά περιφερειακά συμφέροντα και να διατηρούν την οικονομική ενότητα του πληθυσμού των άνω των 650 εκατομμυρίων. Η [Ινδία](#) απάντησε στην κλιμάκωση των δασμών των ΗΠΑ με μια στρατηγική κίνηση αποκλιμάκωσης της έντασης μέσω διαπραγματεύσεων με στόχο την προστασία των βασικών εξαγωγικών τομέων της. Μετά από τέσσερις ημέρες συνομιλιών στο Νέο Δελχί, Ινδοί και Αμερικανοί αξιωματούχοι ανέφεραν σημαντική πρόοδο προς μια ενδιάμεση εμπορική συμφωνία με πολλά ζητήματα να εκκρεμούν. Οι δύο πλευρές αναμένονταν να οριστικοποιήσουν τη συμφωνία, πριν από τη λήξη της αναστολής 90 ημερών του προέδρου Τραμπ για αμοιβαίους δασμούς για σημαντικούς εμπορικούς εταίρους, βάσει της οποίας η Ινδία θα αντιμετώπιζε πιθανό δασμό 26%. Ωστόσο, μέχρι τα μέσα Ιουλίου, που ολοκληρώθηκε η μελέτη μας κάτι τέτοιο δεν έχει επιτευχθεί. Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, η Ινδία ζήτησε εξαίρεση από δασμούς 50% στις εξαγωγές χάλυβα και δεσμεύτηκε να αυξήσει τις αγορές Αμερικανικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων ενεργειακών προϊόντων όπως το υγροποιημένο φυσικό αέριο, το αργό πετρέλαιο, ο άνθρακας και ο αμυντικός εξοπλισμός. Τα [Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα](#) έχουν επίσης ξεκινήσει συνομιλίες για μια Συνολική Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με στόχο την κατάργηση τόσο του καθολικού δασμού 10% όσο και των αυξημένων δασμών 25% - 50% χάλυβα/αλουμινίου. Αυτές οι προσπάθειες δείχνουν μια συγκαταβατική κοινή παγκόσμια τάση διπλωματικής δέσμευσης και επιλεκτικών διαπραγματεύσεων, εστιάζοντας στην ελαχιστοποίηση των οικονομικών επιπτώσεων, διατηρώντας παράλληλα τις μακροπρόθεσμες εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ.

Αυτό που μπορεί να συναχθεί από αυτή τη σύντομη επισκόπηση είναι ότι υπάρχουν δύο είδη αντίδρασης στην επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ. Η Κίνα και η ΕΕ ανταπέδωσαν γρήγορα, αν και σε μικρότερο βαθμό, ενώ άλλες χώρες στην Ασία και την Αφρική προσπάθησαν να κατευνάσουν τον Πρόεδρο Τραμπ με την προσδοκία μιας ευνοϊκότερης μεταχείρισης και μιας καλύτερης διμερούς συμφωνίας με τις ΗΠΑ.

Μελετώντας τις επιπτώσεις των δασμών των ΗΠΑ στην ΕΕ

Η παγκόσμια κλιμάκωση των δασμών έχει θέσει υπό αμφισβήτηση την τρέχουσα οικονομική ορθοδοξία με μεγάλη αλλά άγνωστη επίδραση στην παγκόσμια και Ευρωπαϊκή οικονομία. Στην παρούσα ενότητα, πρώτον, παρέχουμε μια επισκόπηση των σχετικών υφιστάμενων αναλύσεων και, δεύτερον, εκτιμούμε τις συγκεκριμένες επιπτώσεις της αβεβαιότητας στην Ευρωπαϊκή οικονομία. Η συζήτησή μας βασίζεται στα διάφορα σενάρια για το πώς θα εξελιχθεί ο δασμολογικός πόλεμος που έχουν μελετηθεί μέχρι στιγμής. Μέχρι σήμερα, υπάρχουν έξι τέτοιες μελέτες που βρίσκουμε πιο σχετικές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων των Βουέτ κ.ά. (2025), Conteduca, Mancini και Borin (2025), da Rocha κ.ά. (2025), Du και Shepotylo (2025), Hinz κ.ά. (2025), και Tordoir κ.ά. (2025). Ωστόσο, το ΔΝΤ (2025), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025) και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2025) έχουν επίσης συμπεριλάβει στις πρόσφατες προβλέψεις τους σχετικές αναλύσεις, τις οποίες επίσης αναλύουμε στη συνέχεια.

Ανάλυση Βασισμένη σε Διαφορετικά Σενάρια

Οι Βουέτ κ.ά. (2025) παρουσιάζουν αποτελέσματα βασισμένα σε προσομοιώσεις με το μοντέλο MIRAGE-Power και χρησιμοποιούν έξι σενάρια. Στο κεντρικό τους σενάριο βρίσκουν μια σημαντική ανακατανομή των εμπορικών ροών, με κατάρρευση του εμπορίου μεταξύ Κίνας και Ηνωμένων Πολιτειών. Διαπιστώνουν επίσης ότι οι ΗΠΑ και η Κίνα φαίνεται να είναι οι χώρες που πλήττονται περισσότερο, με απώλειες ΑΕΠ 1,3% και για τις δύο χώρες, ενώ η μείωση του ΑΕΠ της ΕΕ είναι περίπου -0,1%. Σε ένα από τα σενάρια τους, όπου οι ΗΠΑ επιβάλλουν επιπλέον 25% κατ' αξία ισοδύναμο μη δασμολογικών μέτρων και οι εμπορικοί εταίροι τους απαντούν με ίσα μέτρα,² η μείωση του ΑΕΠ της ΕΕ διαπιστώνεται ότι είναι περίπου 0,3%, με την Κίνα και τις ΗΠΑ να αντιμετωπίζουν απώλειες ΑΕΠ ίσες με 1,3% και 1,9% αντίστοιχα.

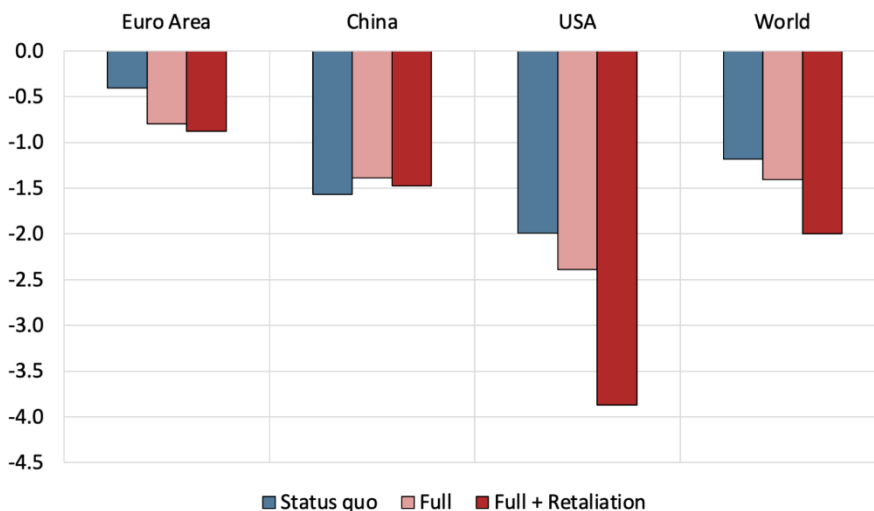
Οι Conteduca, Mancini και Borin (2025) αναλύουν τρία σενάρια χρησιμοποιώντας δεδομένα για τις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας:³ το σενάριο «status quo», το οποίο αντικατοπτρίζει την κατάσταση στις 20 Απριλίου 2025.⁴ το «πλήρες» σενάριο, το οποίο προϋποθέτει ότι δεν θα ανασταλούν οι δασμοί της 2ας Απριλίου, σε συνδυασμό με την επέκταση των δασμών στα φαρμακευτικά και ηλεκτρονικά είδη, όπως έχει ήδη ανακοινωθεί.⁵ και το σενάριο «πλήρες + αντίποινα», το οποίο υποθέτει ότι οι πληγείσες χώρες θα προβούν σε αντίποινα με αντίστοιχες αυξήσεις δασμών των ΗΠΑ σε τομεακό επίπεδο. Αναφέρουν αλλαγές στην ευημερία (η οποία περιλαμβάνει αλλαγές στο ΑΕΠ και μεταβολές στις τιμές), που απεικονίζονται γραφικά στο Γράφημα Ι, και διαπιστώνουν ότι ακόμη και υπό το σενάριο «πλήρες + αντίποινα», η μείωση της ευημερίας στην ΕΕ θα είναι σχετικά ήπια, περίπου 0,9%. Αντ' αυτού, και στα τρία σενάρια, η Κίνα θα δει απώλειες ευημερίας περίπου 1,5%, με τις ΗΠΑ να σημειώνουν πολύ υψηλότερες απώλειες μεταξύ 2% και 3,8% περίπου.

² Αυτά μπορούν να ερμηνευθούν ως ισοδύναμα με δασμό 25% κατ' αξία.

³ Βλ. επίσης Conteduca κ.ά. (2025) για σχετική ανάλυση.

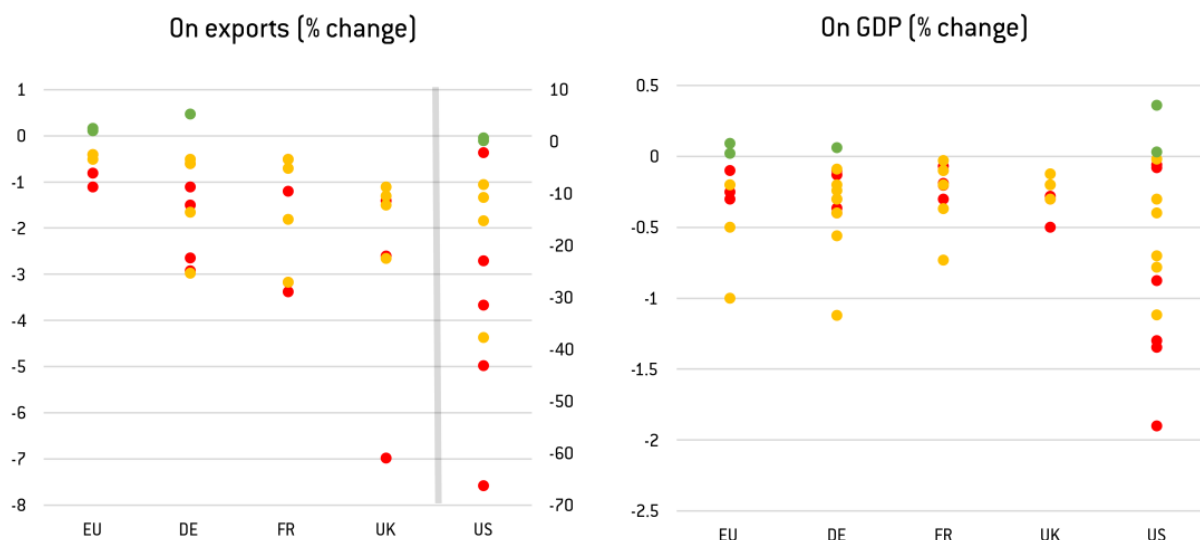
⁴ Αυτό περιλαμβάνει τα μέτρα του Φεβρουαρίου και του Μαρτίου, την παρατηρούμενη κλιμάκωση των δασμών με την Κίνα και την αναστολή των αμοιβαίων δασμών που ανακοινώθηκαν στις 2 Απριλίου 2025.

⁵ Η υπόθεση είναι ότι αυτά τα προϊόντα θα αντιμετωπίσουν αυξήσεις δασμών σύμφωνα με εκείνους που επιβλήθηκαν προηγουμένως στον χάλυβα, το αλουμίνιο και τα αυτοκίνητα - δηλαδή αύξηση 25 ποσοστιαίων μονάδων.

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της
Γράφημα I: Οι Επιπτώσεις των Εναλλακτικών Σεναρίων στην Ευημερία

Σημειώσεις για το Γράφημα I: Το γράφημα αυτό είναι το γράφημα 3 στους Conteduca, Mancini και Borin (2025).

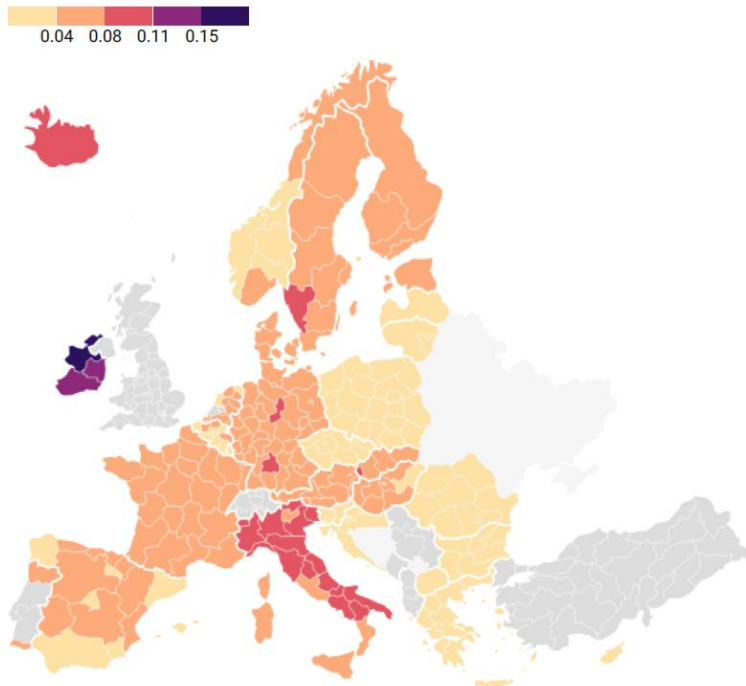
Οι da Rocha κ.ά. (2025) συνοψίζουν στο έργο τους τα ευρήματα από πέντε μελέτες που εκτιμούν τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στις ΗΠΑ και την Ευρώπη διαφόρων σεναρίων δασμών - μια εμπορική συμφωνία, μονομερείς δασμοί των ΗΠΑ και δασμοί των ΗΠΑ συν αντίποινα. Οι δασμοί που αναλύθηκαν κυμαίνονται από 10% έως 25% για όλους τους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ, μερικές φορές εξαιρουμένου του Μεξικού και του Καναδά. Οι περισσότερες μελέτες υπέθεσαν δασμό 60% στην Κίνα, ενώ τα αντίποινα από τους εμπορικούς εταίρους θεωρήθηκαν ίσα με τους δασμούς των ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Γράφημα II δείχνουν ότι, σε ένα σενάριο αποχώρησης χωρίς συμφωνία, το ΑΕΠ των ΗΠΑ θα μπορούσε να μειωθεί κατά 0,7%, ενώ το ΑΕΠ της ΕΕ κατά 0,3%, με όλα τα σενάρια εκτός από ένα να υπολογίζουν μείωση μεταξύ μηδέν και 0,5% του ΑΕΠ για την ΕΕ. Ωστόσο, το πιο κρίσιμο εύρημα στους da Rocha κ.ά. (2025) είναι η Ευρωπαϊκή περιφερειακή ετερογένεια της έκθεσης της απασχόλησης στους δασμούς των ΗΠΑ: οι επιπτώσεις είναι πολύ υψηλότερες για την Ιρλανδία, ακολουθούμενη από την Ιταλία, ενώ οι άλλες περιφέρειες παρουσιάζουν πολύ μικρότερη έκθεση. Αυτό απεικονίζεται στο Γράφημα III.

Γράφημα II: Μακροπρόθεσμες Επιπτώσεις των Δασμολογικών Σεναρίων

Σημειώσεις για το Γράφημα II: Το γράφημα εδώ είναι το γράφημα 2 στους da Rocha et al. (2025).

Οι Du και Sherotylo (2025) αναλύουν επίσης έξι σενάρια εξέλιξης του δασμολογικού πολέμου. Στο τέταρτο σενάριο, όπου η ΕΕ αντιδρά στους δασμούς των ΗΠΑ, διαπιστώνουν απώλειες παραγωγής για τις χώρες της ΕΕ που κυμαίνονται μεταξύ 0,171% (για την Πολωνία) και 1,212% (για την Ιρλανδία).⁶ Στο σενάριο των παγκόσμιων δασμών των ΗΠΑ (παγκόσμιος δασμός 25%) διαπιστώνουν απώλειες παραγωγής για τις χώρες της ΕΕ μεταξύ 0,174% (για την Πολωνία) και 1,278% (για την Ιρλανδία). Τέλος, στο πλήρες σενάριο παγκόσμιων αντιποίνων (25% δασμοί + 20% επιπλέον για την Κίνα) διαπιστώνουν και πάλι μείωση του ΑΕΠ για τις χώρες της ΕΕ που κυμαίνεται μεταξύ 0,14% (για την Πολωνία και πάλι) και 1,094% (για την Ιρλανδία και πάλι).⁷

Γράφημα III: Έκθεση της Περιφερειακής Απασχόλησης στους Δασμούς

Source: Bruegel based on Eurostat structural business statistics (SBS) and the OECD trade in value added database (TIVA). Note: calculated by multiplying for each industry the value added embedded in exports to the US as a share of total value added at the national level by the share of employment in an industry in each region. A higher value indicates a greater vulnerability to US tariffs. Excludes pharmaceutical goods, which are at the time of writing mostly not subject to tariffs.

Σημειώσεις για το Γράφημα III: Το γράφημα εδώ είναι το γράφημα 3 στους da Rocha *et al.* (2025).

Το έργο των Hinz κ.ά. (2025) επιτρέπει σε πραγματικό χρόνο την προσομοίωση των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων των εξαγγελθέντων μέτρων. Από όλα τα αποτελέσματα προσομοίωσης, επιλέξαμε να επικεντρωθούμε σε δύο περιπτώσεις: στους νέους δασμούς των ΗΠΑ σε όλους τους εμπορικούς εταίρους, όπως ανακοινώθηκαν στις 2 Απριλίου 2025, και στην εφαρμογή του προτεινόμενου δασμού 50% του Τραμπ στις εισαγωγές της ΕΕ. Αυτά απεικονίζονται στο Γράφημα IV. Η εκτιμώμενη μείωση του ΑΕΠ της ΕΕ στην πρώτη περίπτωση διαπιστώνεται ότι είναι 0,22%, ενώ στη δεύτερη περίπτωση 0,66% - σε όλες τις περιπτώσεις η πτώση της παραγωγής των ΗΠΑ είναι πολύ μεγαλύτερη από εκείνη της ΕΕ και της Κίνας.

Οι Toridoir κ.ά. (2025) ανέλυσαν επίσης τέσσερα σενάρια, αλλά αξιολόγησαν μόνο τα δύο. Το πρώτο περιελάμβανε τις αυξήσεις δασμών που ανακοινώθηκαν στις αρχές του 2025, καθώς και χαμηλούς αμοιβαίους δασμούς που κλιμακώνονται σε υψηλότερους δασμούς, αλλά οι κλιμακώσεις παραμένουν περιορισμένες, ενώ στο δεύτερο οι ΗΠΑ επιβάλλουν σαρωτικούς αμοιβαίους δασμούς που περιλαμβάνουν Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και μη δασμολογικούς φραγμούς και η ΕΕ απαντά με αντίποινα που συμμορφώνονται με τον ΠΟΕ, που εκτιμάται σε δασμούς +30% στα Αμερικανικά αγαθά. Το τρίτο τους σενάριο είναι η πλήρης εμπορική και οικονομική κατάρρευση (δηλαδή ο «Αρμαγεδδών») και το τέταρτο βασίζεται σε μια συντονισμένη παγκόσμια αναπροσαρμογή της ισορροπίας βασισμένη σε ένα είδος «συμφωνίας Mar-a-Lago/Plaza», που αναλύθηκε στην πρώτη ενότητα. Οι επιπτώσεις που εκτιμούν (βλ. Γράφημα V) είναι μάλλον μικρού μεγέθους για την ΕΕ,

⁶ Η κινεζική παραγωγή αναμένεται να μειωθεί κατά 0,34% σε αυτή την περίπτωση.

⁷ Σε αυτή την περίπτωση, η παραγωγή των ΗΠΑ αναμένεται να μειωθεί κατά 1,344% και η Κινεζική κατά 0,274%.

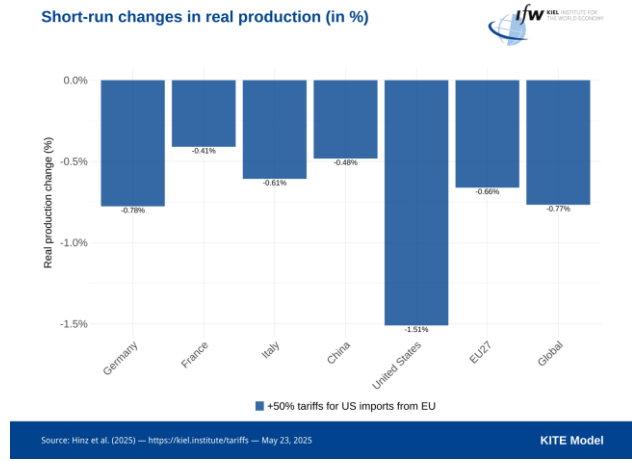
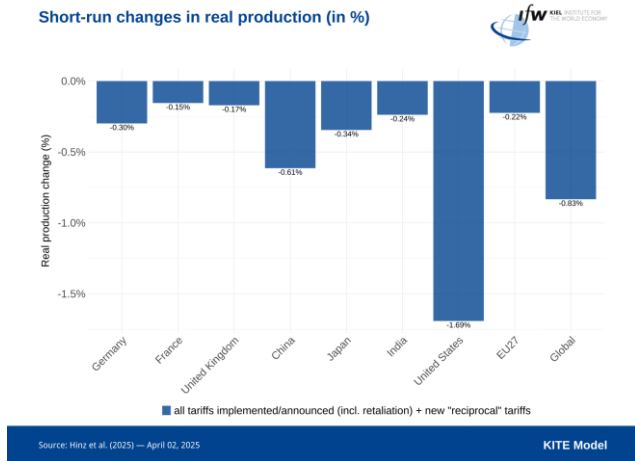
Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

τις ΗΠΑ και την Κίνα – μόνο το Μεξικό διαπιστώνεται ότι επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από αυτούς τους δασμούς. Διαπιστώνουν ότι σύμφωνα με το δυσμενέστερο σενάριο Β, το ΑΕΠ της ΕΕ θα μειωθεί μόνο κατά 0,06%, το ΑΕΠ των ΗΠΑ θα αυξηθεί κατά 0,3%, ενώ η Κίνα θα δει απώλειες ΑΕΠ περίπου 0,15%.

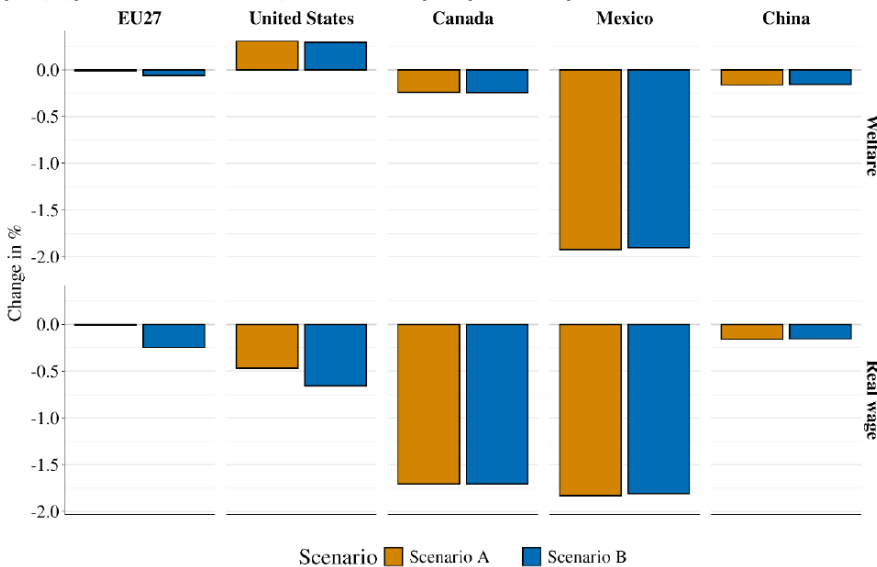
Γράφημα IV: Βραχυπρόθεσμες Επιπτώσεις των Διαφόρων Δασμολογικών Πολιτικών

A: Νέοι Δασμοί των ΗΠΑ σε Όλους τους Εμπορικούς Εταίρους

B: Προτεινόμενοι Δασμοί 50% στις Εισαγωγές της ΕΕ

Γράφημα V: Επιπτώσεις από Δύο Πρώιμα Σενάρια

Σημειώσεις για το Γράφημα V: Το γράφημα που αναφέρεται εδώ είναι το γράφημα 8 στους Tordoir κ.ά. (2025).

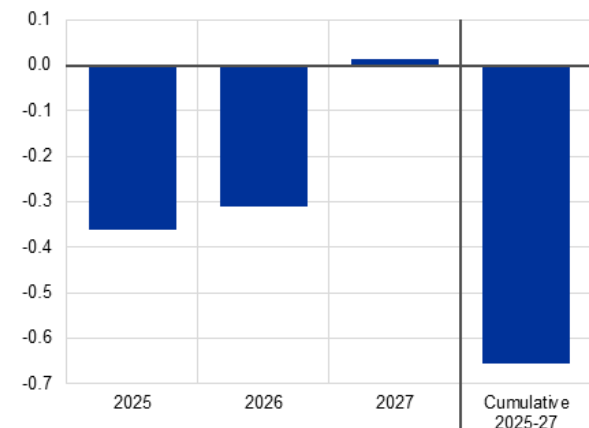
Πρόσφατες Μακροοικονομικές Προβλέψεις

Η ΕΚΤ (2025) στις προβλέψεις του βασικού σεναρίου της, που δημοσιεύθηκαν τον Ιούνιο (2025), υποθέτει ότι οι δασμοί των ΗΠΑ στα αγαθά της ΕΕ, οι οποίοι έχουν αυξηθεί στο 10%, θα παραμείνουν σε ισχύ καθ' όλη τη διάρκεια του χρονικού ορίζοντα πρόβλεψης και διαπιστώνει ότι δεν πρόκειται να επηρεάσουν σημαντικά την παραγωγή της ΕΕ. Εξετάζοντας τόσο τις αλλαγές στους δασμούς όσο και την αβεβαιότητα της εμπορικής πολιτικής, εκτιμούν ότι η επίδραση στην ανάπτυξη της ΕΕ θα είναι περίπου -0,35 % για το 2025 και -0,31% για το 2026, όπως συνοψίζεται στο Γράφημα VI. Αναλύουν επίσης δύο σενάρια: το ήπιο, το οποίο προϋποθέτει την άρση των διμερών δασμών ΗΠΑ-ΕΕ (δηλαδή «μηδέν έναντι μηδέν») και ταχεία μείωση της αβεβαιότητας της εμπορικής πολιτικής στα επίπεδα πριν από το 2018, και το δυσμενές, το οποίο περιλαμβάνει περαιτέρω αύξηση των δασμών των ΗΠΑ σε όλους τους τομείς (σύμφωνα με την ανακοίνωση των λεγόμενων «αμοιβαίων» δασμών στις Ηνωμένες Πολιτείες), συμμετρικά αντίποινα από την ΕΕ και επίμονα υψηλότερη

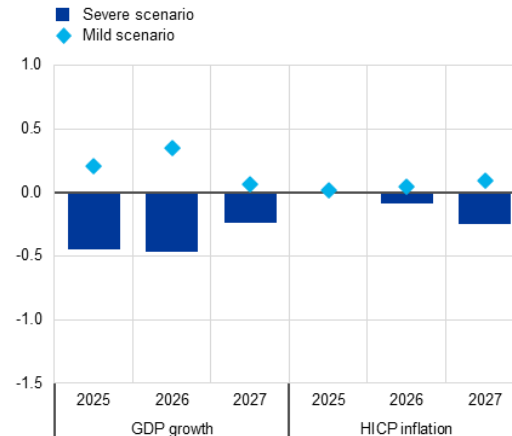
αβεβαιότητα για την εμπορική πολιτική. Σύμφωνα με το τελευταίο σενάριο, η ανάπτυξη της ΕΕ προβλέπεται να είναι χαμηλότερη κατά μισή ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το βασικό σενάριο (δηλ. περίπου 0,85% χαμηλότερη).

Γράφημα VI: Προβλέψεις της ΕΚΤ

Panel A: Επίδραση στην Αύξηση του Πραγματικού ΑΕΠ

Panel B: Ήπιο και Δυσμενές Σενάριο

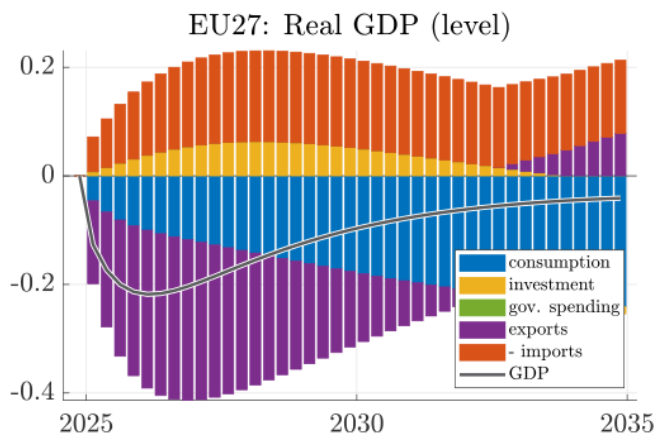
Σημειώσεις για το Γράφημα VI: Αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Πλαίσιο 2 των μακροοικονομικών προβλέψεων της ΕΚΤ (2025) του Ιουνίου 2025

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025) στις βασικές προβλέψεις της, όπου μονομερώς οι ΗΠΑ επιβάλλουν δασμούς στις εισαγωγές τους, εκτιμά ότι το ΑΕΠ της ΕΕ θα μειωθεί κατά περίπου 0,23% έως το 2027 (βλ. Γράφημα VII). Διερευνά επίσης άλλα σενάρια στην ανάλυσή της: ένα στο οποίο υπάρχουν δυνητικά συμμετρικά αντίποινα από εμπορικούς εταίρους στις εισαγωγές από τις ΗΠΑ («σενάριο εμπορικού πολέμου») και ένα στο οποίο υπάρχουν πρόσθετοι κλυδωνισμοί ασφαλιστρών κινδύνου στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και κεφάλαια των ΗΠΑ. Σε όλες τις περιπτώσεις, το ΑΕΠ της ΕΕ μειώνεται, αλλά η μείωση είναι μέτρια (πάντα κάτω από 0,4%) και προσωρινή, ενώ το ΑΕΠ των ΗΠΑ μειώνεται κατά πολύ περισσότερο (περίπου μεταξύ 1% και 1,8%) με τη μείωση να είναι πιο επίμονη (μόνιμης φύσης).⁸

Τέλος, το ΔΝΤ (2025) παρουσιάζει ένα σύνολο σεναρίων που οδηγούν σε πολύ πλουσιότερα και ενδιαφέροντα αποτελέσματα (βλ. Γράφημα VIII). Ξεκινούν με ένα σενάριο παγκόσμιων αποκλίσεων (που περιλαμβάνει την ανανέωση του Νόμου περί Φορολογικών Περικοπών και Θέσεων Εργασίας των ΗΠΑ, χαμηλότερη παραγωγικότητα στην Ευρώπη και ασθενέστερη εγχώρια ζήτηση στην Κίνα), στη συνέχεια προσθέτουν έναν εμπορικό πόλεμο, αύξηση της παγκόσμιας αβεβαιότητας και αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες. Τα αποτελέσματά τους, που παρουσιάζονται στο Γράφημα VIII, είναι αποκαλυπτικά: ενώ οι επιπτώσεις ενός εμπορικού πολέμου στην ΕΕ είναι μάλλον μέτριες, προσθέτοντας παγκόσμια αβεβαιότητα και αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες, η μείωση του ΑΕΠ της ΕΕ έως το 2026 μπορεί να φτάσει το 1,75 %, με τις απώλειες εισοδήματος για τις ΗΠΑ, την Κίνα και την παγκόσμια οικονομία να ακολουθούν ανάλογη πορεία! Επιπλέον, η παραγωγή της ΕΕ αναμένεται να μειωθεί κατά σχεδόν 1 ποσοστιαία μονάδα έως το 2030 μόνο με την παρουσία εμπορικού πολέμου ή όταν όλα τα διαφορετικά σενάρια εξελιχθούν μαζί – το ίδιο ισχύει και για τις ΗΠΑ και την Κίνα.

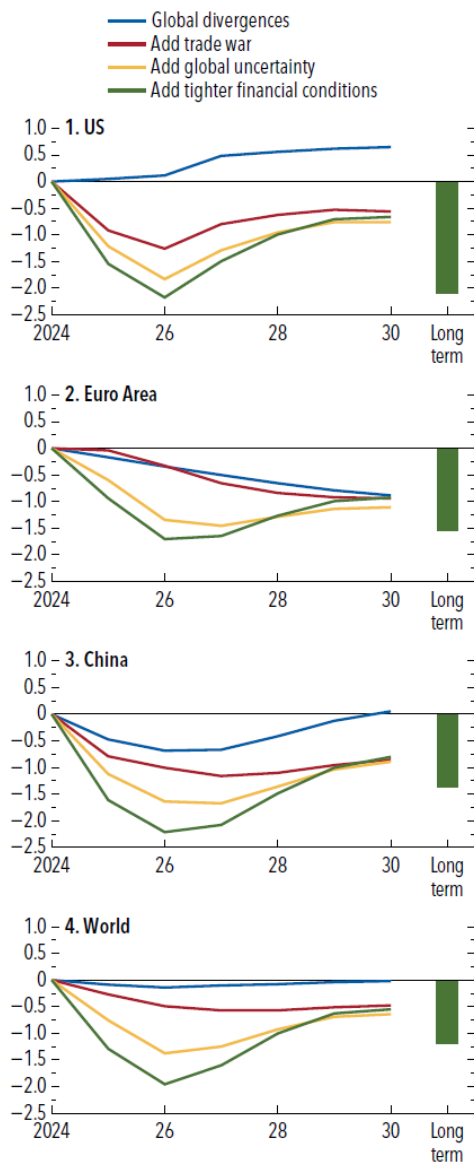
⁸ Βλέπε Γράφημα II.1.3 και Γράφημα II.1.3 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025).

Γράφημα VII: Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Σημειώσεις για το Γράφημα VII: Αυτό αποτελεί μέρος του γραφήματος II.1.1 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2025): Μονομερείς δασμοί των ΗΠΑ στις εισαγωγές

Γράφημα VIII: Προβλέψεις του ΔΝΤ (2025)

Σημειώσεις για το Γράφημα VII: Το γράφημα εδώ είναι το σχήμα 1.1.2 στο πλαίσιο 1.1 στο ΔΝΤ (2025)

Περίληψη των Ευρημάτων

Όλα τα σενάρια που εξετάσαμε καταδεικνύουν μικρή ή μέτρια επίδραση του συνεχιζόμενου εμπορικού πολέμου στην παραγωγή της ΕΕ. Ορισμένες εκτιμήσεις που βασίζονται σε εμπορικά μοντέλα γενικής ισορροπίας τείνουν να είναι πολύ μικρές, περίπου 0,1% (π.χ. Tordoiğ κ.ά., 2025), ενώ άλλοι (Conteduca κ.ά., 2025, da Rocha κ.ά., 2025, Du και Sherotylo, 2025) τοποθετούν τις εκτιμήσεις σε ένα εύρος μεταξύ 0,9% και 1%. Παρόμοια στοιχεία, ιδίως εκείνα που αναλύονται στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2025) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (2025), τοποθετούν τις εκτιμήσεις κάπου στη μέση αυτού του εύρους. Περισσότερο προβληματισμό προκαλούν οι προβλέψεις του ΔΝΤ (2025). Η επίδραση μόνο του εμπορικού πολέμου στην παραγωγή της ΕΕ εκτιμάται ότι θα είναι περίπου 0,5% το 2026. Ωστόσο, όταν εξετάζονται άλλα είδη διαταραχών, όπως η αυξημένη αβεβαιότητα πολιτικής και οι αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες, η μείωση του ΑΕΠ της ΕΕ έως το 2026 μπορεί να φθάσει το αρκετά μεγάλο ποσοστό του 1,75%, αν και αναμένεται να επανέλθει στο χαμηλότερο επίπεδο του 1% έως το 2030. Δεδομένου ότι θεωρούμε ότι η αβεβαιότητα της πολιτικής, και ιδίως η αβεβαιότητα για την εμπορική πολιτική (trade policy uncertainty - TPU) αποτελεί σημαντικό καθοριστικό παράγοντα του ΑΕΠ της ΕΕ, θα στραφούμε στο ζήτημα αυτό στην επόμενη υποενότητα, όπου θα παράσχουμε επίσης αποτελέσματα για τις επιπτώσεις της TPU στις ΗΠΑ στην ΕΕ και την παγκόσμια οικονομία.

Οι Επιπτώσεις της Αβεβαιότητας της Εμπορικής Πολιτικής

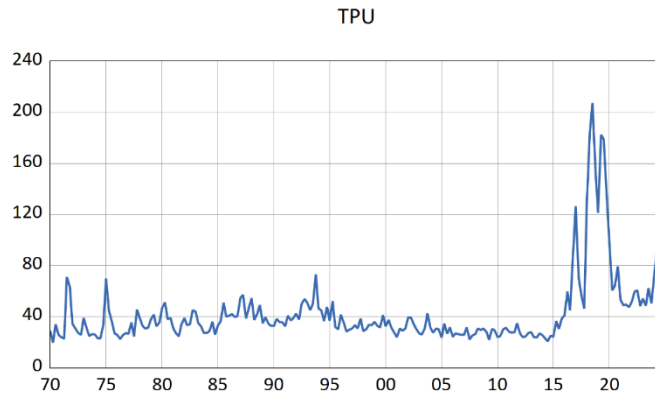
Όπως αναφέρεται στο ΔΝΤ (2025) και σε άλλες μελέτες, η αβεβαιότητα που περιβάλλει την εμπορική πολιτική είναι ένας σημαντικός παράγοντας που οδηγεί σε μια ζοφερή παγκόσμια προοπτική. Ο λόγος είναι ότι, καθώς οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αυξημένη αβεβαιότητα σχετικά με την πρόσβασή τους στις αγορές, η απάντησή τους θα είναι να ακολουθήσουν μια στρατηγική αναμονής, μειώνοντας τις επενδύσεις και τις αγορές τους.

Στόχος μας ήταν να εκτιμήσουμε ένα σύνολο διαρθρωτικών διανυσματικών αυτοπαλίνδρομων υποδειγμάτων (SVAR) για τη μέτρηση των επιπτώσεων της αβεβαιότητας της εμπορικής πολιτικής (TPU) σε βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές στην Ευρώπη. Η μέτρηση TPU προέρχεται από τους Caldara κ.ά. (2020), οι μακροοικονομικές μεταβλητές μας για την Ευρωζώνη προέρχονται από τους İpek και Kisacikoğlu (2025) και το Ελληνικό ΑΕΠ ελήφθη από τη Eurostat και παρεμβάλλεται προς τα πίσω χρησιμοποιώντας τον ρυθμό μεγέθυνσης ανά περίοδο που είναι διαθέσιμος στο FRED.⁹ Μετράμε τους δασμούς των ΗΠΑ σύμφωνα με τους Caldara κ.ά. (2020) ως τον λόγο των τελωνειακών δασμών προς τις εισαγωγές αγαθών για τις ΗΠΑ (χρησιμοποιώντας στοιχεία από το ΒΕΑ). Για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του σοκ που χρησιμοποιούμε παρακάτω, παρατηρήστε ότι κατά την πιο πρόσφατη περίοδο που λήγει το 4ο τρίμηνο του 2024, η TPU αυξήθηκε κατά περίπου τέσσερις τυπικές αποκλίσεις.¹⁰ Προσπαθώντας να είμαστε μετριοπαθείς, στους παρακάτω VAR αναφέρουμε συναρτήσεις διαταραχής-αντίδρασης (impulse responses) σε διαταραχές μεγέθους δύο τυπικών αποκλίσεων της TPU.

⁹ Ο κωδικός του ρυθμού μεγέθυνσης είναι NAEXKP01GRQ657S και είναι διαθέσιμος από τα οικονομικά στοιχεία της Ομοσπονδιακής Τράπεζας στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα του Σεντ Λούις.

¹⁰ Στην πραγματικότητα, με μηνιαία στοιχεία και συμπεριλαμβανομένης της περιόδου μετά τον Ιανουάριο του 2025, η αύξηση στην TPU είναι ακόμη μεγαλύτερη!

Γράφημα ΙΧ: Η Εξέλιξη της Αβεβαιότητας για την Εμπορική Πολιτική

Πλαίσιο: Διαρθρωτικά Διανυσματικά Αυτοπαλίνδρομα Υποδείγματα (SVAR)

Στόχος μας είναι να μελετήσουμε τις δυναμικές επιδράσεις των διαταραχών αβεβαιότητας της εμπορικής πολιτικής (TPU) σε βασικά μακροοικονομικά μεγέθη, όπως το ΑΕΠ και οι επενδύσεις της Ευρωζώνης. Ένα μοντέλο που λαμβάνει υπόψη/προσεγγίζει τις πολυμεταβλητές δυναμικές σχέσεις μεταξύ όλων των μεταβλητών που εμπλέκονται στην ανάλυσή μας είναι η διανυσματική αυτοπαλινδρόμηση της τάξης k , ή VAR(k), βλ. Lütkepohl (2005). Το σύστημα εξισώσεων μπορεί να εκφραστεί ως

$$\mathbf{y}_t = \mathbf{a} + \mathbf{b}t + \mathbf{A}_1\mathbf{y}_{t-1} + \mathbf{A}_2\mathbf{y}_{t-2} + \dots + \mathbf{A}_k\mathbf{y}_{t-k} + \mathbf{u}_t \quad (1)$$

όπου \mathbf{y}_t είναι το διάνυσμα όλων των $n \times 1$ ενδογενών μεταβλητών (π.χ. TPU, ΑΕΠ κ.λπ.), \mathbf{a} είναι ένα $n \times 1$ διάνυσμα σταθερών όρων, \mathbf{y} είναι ένα $n \times 1$ διάνυσμα συντελεστών τάσης, \mathbf{A}_j είναι οι $n \times n$ μήτρες συντελεστών και \mathbf{u}_t είναι ένα $n \times 1$ διάνυσμα όρων σφάλματος, με $\mathbf{u}_t \sim IID(\mathbf{0}, \mathbf{\Sigma})$. Υπό κατάλληλες συνθήκες ομαλότητας, η σχέση (1) διαθέτει μια διανυσματική αναπαράσταση απείρων όρων κινητού μέσου όρου (VMA) της μορφής

$$\mathbf{y}_t = \mathbf{c} + \mathbf{d}t + \mathbf{u}_t + \mathbf{C}_1\mathbf{u}_{t-1} + \mathbf{C}_2\mathbf{u}_{t-2} + \dots \quad (2)$$

που εκφράζει το \mathbf{y}_t ως συνάρτηση των τρεχουσών και προηγούμενων όρων σφάλματος, $\mathbf{u}_t, \mathbf{u}_{t-1}, \dots$ και οι μήτρες διαστάσεων $n \times n$, \mathbf{C}_j , ονομάζονται συντελεστές VMA ή συντελεστές διαταραχής-αντίδρασης και συνοψίζουν τις δυναμικές επιδράσεις μιας αλλαγής \mathbf{u}_t λ.χ. h περιόδους μετά το σοκ (που δίνονται από την μήτρα συντελεστών \mathbf{C}_h).

Το VAR στην τυπική μορφή του (1) ονομάζεται επίσης VAR *ανηγμένης μορφής*, καθώς δεν μοντελοποιεί ρητά τις ταυτόχρονες σχέσεις στο \mathbf{y}_t και οι όροι σφάλματος \mathbf{u}_t δεν έχουν *διαρθρωτική/οικονομική* ερμηνεία. Ένα VAR σε *διαρθρωτική μορφή* (SVAR) δίνεται από τον τύπο

$$\mathbf{y}_t = \mathbf{a} + \mathbf{\beta}t + \mathbf{B}_1\mathbf{y}_{t-1} + \mathbf{B}_2\mathbf{y}_{t-2} + \dots + \mathbf{B}_k\mathbf{y}_{t-k} + \mathbf{\varepsilon}_t \quad (3)$$

και η αντίστοιχη *διαρθρωτική* αναπαράσταση VMA από

$$\mathbf{y}_t = \mathbf{\gamma} + \mathbf{\delta}t + \mathbf{\Psi}_0\mathbf{\varepsilon}_t + \mathbf{\Psi}_1\mathbf{\varepsilon}_{t-1} + \mathbf{\Psi}_2\mathbf{\varepsilon}_{t-2} + \dots \quad (4)$$

με $\mathbf{\Psi}_h$ να μετρά τις δυναμικές επιπτώσεις ενός διαρθρωτικού σοκ $\mathbf{\varepsilon}_t$, σε h περιόδους μετά το σοκ. Για σκοπούς ταυτοποίησης υποθέτουμε ότι:

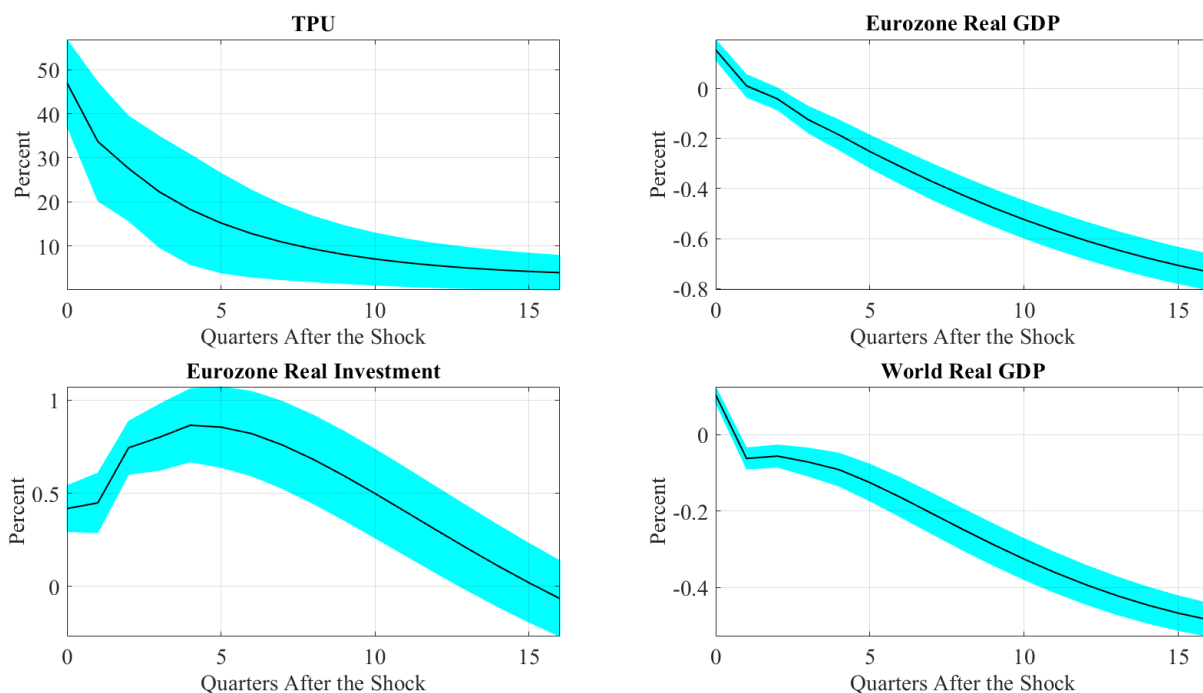
$$\mathbf{u}_t = \mathbf{\Psi}_0\mathbf{\varepsilon}_t$$

με $\mathbf{\Psi}_0$ να είναι κάτω τριγωνική μήτρα, με τα στοιχεία της κύριας διαγωνίου να είναι οι τυπικές αποκλίσεις κάθε διαρθρωτικού σοκ που περιέχεται στο $\mathbf{\varepsilon}_t$. Τοποθετώντας τη μεταβλητή TPU πρώτη, οι υποθέσεις ταυτοποίησής μας υπονοούν ότι ταυτόχρονα, η TPU ανταποκρίνεται μόνο σε δικά της σοκ, ενώ όλες οι άλλες μεταβλητές του συστήματος επιτρέπεται να ανταποκριθούν ταυτόχρονα στα σοκ της TPU, με τους συντελεστές της ταυτόχρονης απόκρισης να δίνονται από την πρώτη στήλη της $\mathbf{\Psi}_0$. Τυπικά, υποθέτουμε ότι το σοκ $\mathbf{\varepsilon}_t^{TPU}$ αυξάνεται κατά μία τυπική απόκλιση, αλλά παρακάτω επιβάλλουμε αύξηση δύο τυπικών αποκλίσεων.

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

Όλα τα μοντέλα VAR μας περιλαμβάνουν δύο χρονικές υστερήσεις των ενδογενών μεταβλητών και μια ντετερμινιστική χρονική τάση.¹¹ Εκτιμούμε ένα μοντέλο που περιλαμβάνει το πραγματικό ΑΕΠ της Ευρωζώνης (YER), τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου (ITR) της Ευρωζώνης, ένα μέτρο του παγκόσμιου πραγματικού ΑΕΠ (YWR),¹² τους δασμολογικούς συντελεστές των ΗΠΑ, την «αποτελεσματική» ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία της ευρωζώνης (EEN) και την TPU.

Οι επιπτώσεις της αύξησης δύο τυπικών αποκλίσεων της TPU στο πραγματικό ΑΕΠ της Ευρωζώνης, στις επενδύσεις και στο παγκόσμιο πραγματικό ΑΕΠ αποτυπώνονται στο παρακάτω γράφημα – ο ορίζοντας είναι σε τρίμηνα μετά το σοκ. Το πρώτο πράγμα που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ένα σοκ δύο τυπικών αποκλίσεων στην TPU οδηγεί σε πτώση του ΑΕΠ της Ευρωζώνης περίπου 0,43% σε ορίζοντα δύο ετών, με την πτώση να φτάνει το 0,73% τρία χρόνια αργότερα. Η πτώση αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ένα τέτοιο σοκ οδηγεί σε *παγκόσμια ύφεση* (δηλαδή μείωση του ΑΕΠ των εμπορικών εταίρων) κατά περίπου 0,25% και 0,48% αντίστοιχα σε ορίζοντα δύο και τριών ετών – οι επιπτώσεις είναι αρκετά επίμονες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι υπάρχει μια άμεση θετική επίδραση τόσο στο ΑΕΠ της Ευρωζώνης όσο και στο παγκόσμιο πραγματικό ΑΕΠ, η οποία, ωστόσο, είναι βραχύβια και διαρκεί μόνο για ένα τρίμηνο. Επιπλέον, η σωρευτική απώλεια παραγωγής της Ευρωζώνης είναι 6,49% τρία χρόνια μετά το σοκ, ενώ η σωρευτική απώλεια παραγωγής για τον υπόλοιπο κόσμο είναι περίπου 4,11% στον ίδιο ορίζοντα. Τα δυνητικά καλά νέα είναι ότι αυτές οι μειώσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας συνδυάζονται με βραχύβια σημαντική αύξηση των επενδύσεων: οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (ΑΕΠΚ) αυξάνονται μεταξύ 0,87% και 0,68% σε ορίζοντα τεσσάρων έως οκτώ τριμήνων μετά το σοκ - αλλά επιστρέφουν στο προ σοκ επίπεδό τους σε ορίζοντα τριετίας.

Γράφημα Χ: Απόκριση Βασικών Μακροοικονομικών Μεταβλητών (I)

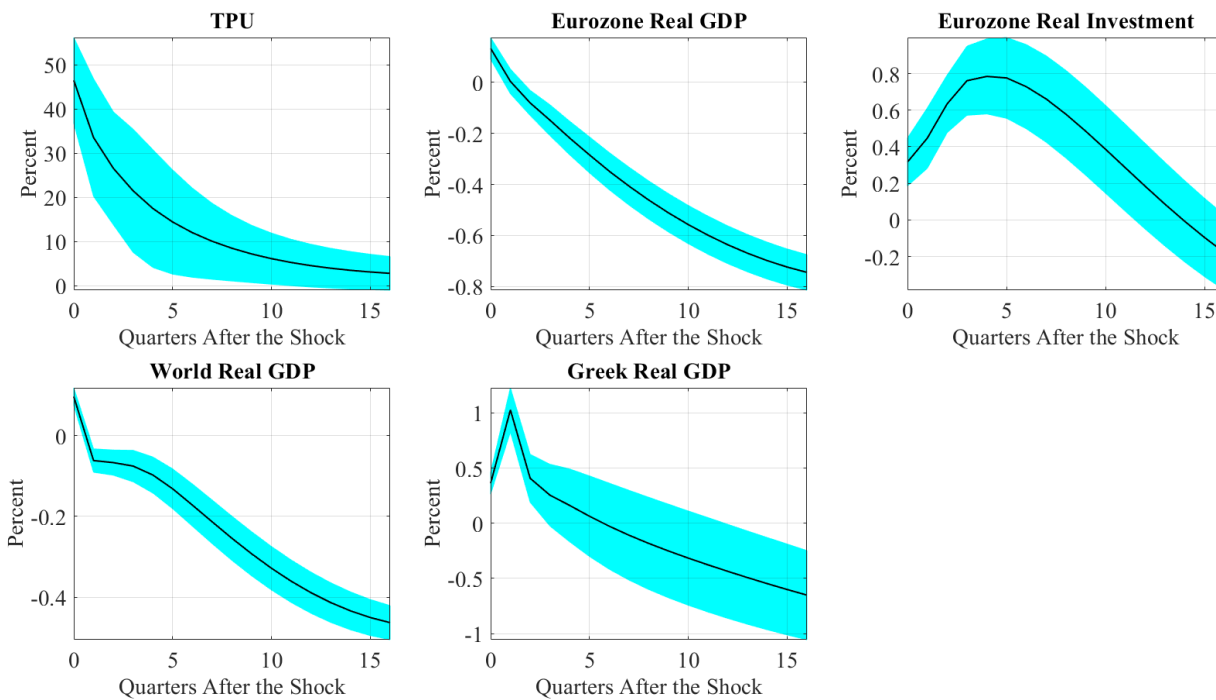
Σημειώσεις: Το γράφημα παρουσιάζει τις αποκρίσεις ώθησης σε ένα σοκ δύο τυπικών αποκλίσεων στο (λογαριθμικό) TPU. Ο χρονικός ορίζοντας εκφράζεται σε τρίμηνα μετά το σοκ, ενώ οι σκιασμένες περιοχές αντιστοιχούν στα διαστήματα εμπιστοσύνης 90%, τα οποία υπολογίστηκαν με τη χρήση της τυπικής απόκλισης μέσω bootstrap για κάθε σημειακή εκτίμηση (βάσει 999 επαναλήψεων).

¹¹ Η επιλογή του αριθμού των χρονικών υστερήσεων βασίστηκε στο κριτήριο AIC. Η χρήση τεσσάρων χρονικών υστερήσεων παρέχει παρόμοια αποτελέσματα με αυτά που αναλύονται εδώ.

¹² Αυτό συντίθενται χρησιμοποιώντας το πραγματικό ΑΕΠ των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιαπωνίας και της Ελβετίας.

Για να γίνει αντιληπτό πώς αυτές οι αλλαγές μπορεί να επηρεάζουν την ελληνική οικονομία, εκτιμήσαμε το παραπάνω μοντέλο προσθέτοντας το ΑΕΠ της Ελλάδας στην ανάλυση. Ενώ τα κύρια συμπεράσματά μας παραμένουν ανεπηρέαστα, διαπιστώνουμε ότι το ελληνικό ΑΕΠ αυξάνεται μετά από ένα τέτοιο σοκ κατά σχεδόν μία ποσοστιαία μονάδα, αλλά μόνο για λίγο – η επίδραση καθίσταται ασήμαντη εντός τριών τριμήνων – καθώς η μεσοπρόθεσμη επίδραση (περίπου δύο χρόνια μετά το σοκ) είναι αρνητική και σημαντική.

Γράφημα XI: Απόκριση Βασικών Μακροοικονομικών Μεταβλητών (II) συμπεριλαμβανομένου του Ελληνικού ΑΕΠ

Σημειώσεις: Βλ. σημειώσεις για το προηγούμενο γράφημα

Εναλλακτικά σενάρια και οι επιπτώσεις τους στην ελληνική οικονομία

Δεδομένου ότι τα στοιχεία που αναλύθηκαν ανωτέρω εστιάζουν κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο και οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας της εμπορικής πολιτικής στο ελληνικό ΑΕΠ διαπιστώθηκε ότι είναι μέτριου μεγέθους, διερευνούμε περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα σενάρια και οι μακροοικονομικές προβολές θα μπορούσαν να μεταφραστούν σε απώλειες του ελληνικού πραγματικού ΑΕΠ. Ειδικότερα, τα σενάρια που διερευνούμε συνοψίζονται στον Πίνακα Ι. Αυτά περιλαμβάνουν τα δύο σενάρια στους Tordoir κ.ά. (2025), ένα σενάριο (CEPII-MIRAGE) στους Bouët κ.ά. (2025), και δύο σενάρια που συζητήθηκαν επίσης παραπάνω από τους Hinz κ.ά. (2025). Τέλος, χρησιμοποιούμε τρία σενάρια που βασίζονται στην ανάλυση του ΔΝΤ (2025): (α) αυτό που χρησιμοποιεί μόνο έναν εμπορικό πόλεμο ως σοκ (IMF-TRADE), (β) αυτό που χρησιμοποιεί όλους τους τύπους διαταραχών και χρησιμοποιεί τις εκτιμώμενες επιπτώσεις στην παραγωγή το 2026 (IMF-GLOBAL) και (γ) ένα με όλα τα είδη διαταραχών που χρησιμοποιεί τις εκτιμώμενες επιπτώσεις στα ΑΕΠ το 2030.

Πίνακας Ι: Σενάρια μεταβολών του ΑΕΠ στους Εμπορικούς Εταίρους

Σενάριο	ΑΕΠ ΗΠΑ	ΑΕΠ ΕΕ	ΑΕΠ ΚΙΝΑΣ	ΑΕΠ ROW (Υπόλοιπος Κόσμος)
Tordoir κ.ά. (2025) - A	0,30%	-0,01%	-0,15%	-1,07%
Tordoir κ.ά. (2025) - B	0,30%	-0,06%	-0,15%	-1,07%
CEPII-MIRAGE	-1,30%	-0,10%	-1,30%	-0,20%
KITE-1	-1,69%	-0,22%	-0,61%	-0,83%
KITE-2	-1,51%	-0,66%	-0,48%	-0,77%
IMF-TRADE	-1,25%	-0,50%	-1,00%	-0,50%
IMF-GLOBAL	-2,25%	-1,75%	-2,25%	-2,00%
IMF-GLOBAL-LR	-0,75%	-1,00%	-1,00%	-0,75%

Για να λάβουμε εκτιμήσεις αυτών των επιδράσεων στο ελληνικό ΑΕΠ, εκτιμήσαμε αρχικά τις μακροπρόθεσμες εισοδηματικές ελαστικότητες των ελληνικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών ξεχωριστά έναντι των ΗΠΑ, της ΕΕ, της Κίνα και του υπόλοιπου κόσμου.¹³ Στη συνέχεια, τις συνδυάζουμε με τις προβλεπόμενες μεταβολές εισοδήματος σύμφωνα με τα σενάρια για να λάβουμε τις προβλεπόμενες μεταβολές στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και τις μεταφράζουμε σε επιδράσεις στο ελληνικό ΑΕΠ χρησιμοποιώντας είτε τα συνολικά μερίδια ελληνικών εξαγωγών το 2023 (την τελευταία περίοδο για την οποία έχουμε στοιχεία) είτε τα μέσα μερίδια ελληνικών εξαγωγών κατά την περίοδο 2005-2023. Τα αποτελέσματα συνοψίζονται στον Πίνακα ΙΙ.

Πίνακας ΙΙ: Επιδράσεις Διαφορετικών Σεναρίων στο Ελληνικό ΑΕΠ

Σενάριο	Εξαγωγές Αγαθών	Εξαγωγές Υπηρεσιών	ΑΕΠ	
			ΕΛΛΑΔΑΣ (2023)	ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ (2005-2023)
Tordoir κ.ά. (2025) - A	-1,13%	0,58%	-0,16%	-0,11%
Tordoir κ.ά. (2025) - B	-1,19%	0,52%	-0,18%	-0,13%
CEPII-MIRAGE	-3,21%	-9,31%	-2,81%	-1,87%
KITE-1	-3,78%	-11,70%	-3,47%	-2,30%
KITE-2	-3,89%	-11,05%	-3,36%	-2,23%
IMF-TRADE	-3,70%	-9,55%	-2,99%	-1,98%
IMF-GLOBAL	-9,53%	-19,87%	-6,67%	-4,44%
IMF-GLOBAL-LR	-4,08%	-7,53%	-2,64%	-1,76%

Σημειώσεις: Ο πίνακας παρουσιάζει τις εκτιμώμενες μεταβολές των ελληνικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών σύμφωνα με διαφορετικά σενάρια. Η τιμή του ΑΕΠ της ΕΛΛΑΔΑΣ (2023) χρησιμοποιεί το μερίδιο των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών στο ΑΕΠ το 2023 για να το εκφράσει στις μεταβολές της παραγωγής. Η τιμή του ΑΕΠ της ΕΛΛΑΔΑΣ (2005-2023) χρησιμοποιεί το μέσο μερίδιο των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών προς το ΑΕΠ κατά τα έτη 2005-2023 για να το εκφράσει σε μεταβολές της παραγωγής.

Σημειώνουμε ότι ενώ σύμφωνα με τα πρώτα σενάρια των Tordoir κ.ά. (2025) η μείωση του Ελληνικού ΑΕΠ μπορεί να είναι μικρή (λιγότερο από -0,2%), σύμφωνα με τα άλλα σενάρια, το αποτέλεσμα διαπιστώνεται ότι είναι αρκετά μεγάλο, με την πτώση να φτάνει ακόμη και το 4,4% - 6,7% - κάτι που προφανώς έχει παραλειφθεί στη συζήτηση από τα Ελληνικά μέσα ενημέρωσης και έχει λάβει πολύ λιγότερη προσοχή. Με βάση αυτούς τους αριθμούς, καλούμε τόσο τους Έλληνες φορείς χάραξης πολιτικής όσο και τους Έλληνες εξαγωγείς να παρακολουθούν στενά την εξέλιξη των μακροοικονομικών συνθηκών. Σημειώνεται ότι ενώ η άμεση έκθεση της Ελλάδας στους Αμερικανικούς δασμούς είναι μάλλον περιορισμένη (το μερίδιο των εξαγωγών αγαθών προς τις ΗΠΑ είναι περίπου 5-6%), οι παραπάνω εκτιμώμενες επιπτώσεις προέρχονται από «δευτερογενείς» επιδράσεις που εμφανίζονται μόλις ξεκινήσει ένας εμπορικός πόλεμος και επηρεάζουν όλους τους εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας.

¹³ Οι εισοδηματικές ελαστικότητες των εξαγωγών αγαθών κυμαίνονται μεταξύ 1,08 (ΗΠΑ) και 1,25 (ΕΕ), ενώ οι εισοδηματικές ελαστικότητες των εξαγωγών υπηρεσιών κυμαίνονται μεταξύ 0,96 (υπόλοιπος κόσμος) και 5,91 (ΗΠΑ).

Συμπεράσματα

Η εμπειρική μας ανάλυση καθώς και η επισκόπηση άλλων μελετών δείχνουν ότι, όσον αφορά τις άμεσες οικονομικές επιπτώσεις των δασμών των ΗΠΑ στο εισόδημα και την ευημερία, αυτές αναμένεται να είναι μέτριες σε μέγεθος: οι περισσότερες μελέτες που εξετάσαμε εκτιμούν ότι αυτές οι επιπτώσεις θα είναι μεγαλύτερες για τις ΗΠΑ και την Κίνα (μεταξύ 0,48% και 1,69% απώλειες παραγωγής) αλλά πολύ μικρότερες για την ΕΕ (μεταξύ 0,10% και 0,66%), ανάλογα φυσικά με το είδος της ανταποδοτικής πολιτικής που θα υιοθετήσουν οι εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ. Ωστόσο, αυτό που φαίνεται να έχει μεγαλύτερη σημασία, όπως φαίνεται από την ανάλυσή μας και από τις προβλέψεις του ΔΝΤ, είναι η επίδραση της αβεβαιότητας που προκύπτει: πρόκειται για δευτερογενείς επιδράσεις, αλλά απέχουν πολύ από το να είναι δευτερεύουσας σημασίας. Μόλις οι άμεσες επιπτώσεις συνδυαστούν με την περιρρέουσα αβεβαιότητα και ίσως την παγκόσμια σύσφιξη των χρηματοπιστωτικών συνθηκών, οι αναμενόμενες απώλειες παραγωγής γίνονται σημαντικές: μπορεί να φθάσουν το 2,25% για τις ΗΠΑ και την Κίνα και το 1,75% για την ΕΕ, αν και στην περίπτωση της ΕΕ υπάρχει μεγάλη απόκλιση σχετικά με τον τρόπο κατανομής τους μεταξύ των χωρών.

Γενικότερα, ολόκληρη η ιστορία των δασμών εγείρει το ερώτημα εάν βιώνουμε τη γέννηση (ή την αναβίωση) ενός εναλλακτικού παραδείγματος εμπορικής πολιτικής μακριά από την ελεύθερη αγορά και τον φιλελευθερισμό. Η χρήση των δασμών ως εργαλείο για την επιδίωξη του εθνικού συμφέροντος, όπως προβλέπεται στην προσέγγιση της Συμφωνίας του *Mag-a-Lago*, το υποδηλώνει, αλλά είναι πολύ νωρίς για οριστικά και κατηγορηματικά συμπεράσματα. Εξάλλου, εξαρτάται από τη μακροζωία και την κληρονομιά της διοίκησης Τραμπ και των πολιτικών της, οι οποίες με τη σειρά τους θα εξαρτηθούν από την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας στροφής σε προστατευτική πολιτική. Στο παρελθόν, οποιαδήποτε επιτυχημένη ριζική μεταστροφή πυροδοτήθηκε από μεγάλες κρίσεις που αποκάλυψαν τις δομικές αδυναμίες του προηγούμενου συστήματος, δημιουργώντας τεκτονικές πιέσεις στις οποίες τα κράτη δεν μπορούσαν να αντισταθούν. Εξ όσων γνωρίζουμε, δεν βρισκόμαστε ακόμη σε αυτό το σημείο. Ωστόσο, το ερώτημα είναι αν το σύστημα μπορεί να αναγεννηθεί από έναν «συνασπισμό των πρόθυμων», έτοιμο να αντισταθεί στη μοντέρνα (νεο)προστατευτική παρόρμηση με τους υποστηρικτές του στην Ευρώπη και πέραν αυτής. Μακροπρόθεσμα, αυτό θα απαιτούσε αναγκαστικά μια μεταρρύθμιση του πολυμερούς οργανωτικού πλαισίου του διεθνούς εμπορίου και μια προσέγγιση προς τον Παγκόσμιο Νότο που δικαιολογημένα αισθάνεται αγνοημένος στη συνεχιζόμενη συζήτηση μεταρρύθμισης του διεθνούς συστήματος. Δε χρειάζεται να αναφερθεί ότι ο ρόλος της ΕΕ σε αυτή τη διαδικασία είναι καθοριστικός. Βραχυπρόθεσμα, η ισχυρή αντίθεση και αντίσταση στις μονομερείς εμπορικές πολιτικές των ΗΠΑ, τόσο από τις κυβερνήσεις όσο και από τις αγορές, φαίνεται να οδηγεί σε συμβιβασμό ή ακόμη και στην αναστολή τους. Καθώς περιμένουμε τα επόμενα κρίσιμα ορόσημα, μια συντονισμένη απάντηση θα μπορούσε να εξισορροπήσει τη διμερή Αμερικανική επιρροή και να φέρει καλύτερα αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία

- Bouët, A., Sall. L. M. & Zheng, Y. (2025) [Towards a Trade War in 2025: Real Threats for the World Economy, False Promises for the US](#), *CEPII Working Paper 2025- 03*, February 2025, CEPII.
- Caldara, D., Iacoviello, M., Molligo, P., Prestipino, A. and Raffo, A. (2020), [The Economic Effects of Trade Policy Uncertainty](#), *Journal of Monetary Economics*, 109, σελ. 38-59.
- Conteduca, F. P., Mancini, M., Romanini, G., Borin, A. E., Giglioli, S., Attinasi, M. G., Boeckelmann, L. and Meunier. B. (2025), [Fragmentation and the future of GVCs](#), *Bank of Italy Occasional Papers*.
- Conteduca, F. P., Mancini, M., and Borin, A. E. (2025) [Roaring tariffs: The global impact of the 2025 US trade war](#), VoxEU.org, 6 May 2025.
- da Rocha, M. B., Boivin, N. and Poitiers, N. (2025) [The Economic Impact of Τραμπ’s Tariffs on Europe: An Initial Assessment](#), Bruegel Analysis, April 2025.
- Du, J. and Shepotylo, O. (2025) [Tariffs and Triumph: The UK’s Edge in a Fractured World](#), *Insight Paper, Centre for Business Prosperity*, Aston Business School, March 2025.
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2025) [Eurosystem Staff Macroeconomic Projections for the Euro Area - June 2025](#), European Central Bank.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025) [Spring 2025 Economic Forecast: Moderate Growth Amid Global Economic Uncertainty](#), *Institutional Paper 318*, May 2025.
- Fratzscher, M. (2009) [How successful is the G7 in managing exchange rates?](#), *Journal of International Economics*, 79, σελ. 78-88.
- Hinz, J., Mahlkow, H. and Wanner, J. (2025) *The KITE Model Suite: A Quantitative Framework for International Trade Analysis*, *Kiel Institute for the World Economy*.
- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο - ΔΝΤ (2025) [World Economic Outlook: A Critical Juncture Amid Policy Shifts](#), Washington, DC. April.
- İpek, M and B. Kısacıköçlü (2025) “Estimating Euro Area Output Gap Dynamics: Evidence from the updated Area-Wide Model Database”, CEPR Discussion Paper No. 19913.
- Lütkepohl, H. (2005) *New Introduction to Multiple Time Series Analysis*, Springer-Verlag.
- The International Economy* (2024) “A Symposium of Views: Dollar Fantasy? What to make of the proposed Mar-a-Lago Accord and the U.S. dollar?”, Fall 2024.
- Tordoir, S., Vallee, S., Reiter, O. and Stehrer, R. (2025) [Europe’s policy options in the face of Τραμπ’s global economic reordering](#), *IN-DEPTH ANALYSIS Requested by the ECON committee, Monetary Dialogue Papers*, March 2025.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Αναλυτικό Χρονοδιάγραμμα των Εξελίξεων της Δασμολογικής Πολιτικής των ΗΠΑ και των Αντιδράσεων στο Διεθνές Εμπόριο (2025)

Date	Description
Jan 20, 2025	America First Trade Policy Memorandum
Feb 1, 2025	Broad Tariffs Announced on Canada, Mexico & China; Canada Retaliates
Feb 3, 2025	Temporary Suspension of Tariffs on Mexico and Canada
Feb 4, 2025	Tariffs on China go into effect, end of duty-free packages from China; China retaliates
Feb 5, 2025	De Minimis Exemptions Maintained Temporarily Pending Tariff Collection System Upgrade
Feb 10, 2025	China's tariff retaliation goes into effect & US reimposes tariffs on steel and aluminum
Feb 13, 2025	Reciprocal Trade and Tariffs Memorandum
Feb 21, 2025	America First Investment Policy Memorandum & Defending American Companies and Innovators From Overseas Extortion and Unfair Fines and Penalties Memorandum
Feb 25, 2025	U.S. declares copper imports as a national security threat
Mar 1, 2025	U.S. declares timber and lumber imports as a national security threat
Mar 4, 2025	U.S. tariffs go into effect on Mexico and on Canada; Major retaliation from China & Canada
Mar 6, 2025	U.S. exempts imports from Canada and Mexico satisfying USMCA rules of origin requirements
Mar 10, 2025	China's tariff retaliation goes into effect
Mar 12, 2025	Tariffs on steel and aluminum go into effect; Canada retaliates against US steel and aluminum tariffs
Mar 20, 2025	U.S. announces critical minerals industrial expansion
Mar 25, 2025	U.S. imposes secondary tariffs on venezuelan oil via third countries
Mar 26, 2025	Tariffs introduced on automobiles and automobile parts
Apr 2, 2025	"Liberation Day": Blanket tariffs announced on all trade surplus countries
Apr 3, 2025	Tariffs on automobiles but not parts go into effect; Canada announces new countermeasures in response to US tariffs on autos
Apr 4, 2025	China Escalates Trade Retaliation
Apr 5, 2025	Tariffs of 10 percent on nearly all countries go into effect

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

Date	Description
Apr 8, 2025	U.S. adds 50% tariff on chinese goods in response to retaliation
Apr 9, 2025	Differential tariffs to be paused for 90 days; China raises retaliatory tariffs to 84%; U.S. responds with 125% tariff on chinese goods
Apr 10, 2025	China's tariff retaliation and U.S tariff changes go into effect; EU pauses retaliation
Apr 11, 2025	China sets retaliatory tariffs on U.S. goods at 125%; U.S exempts smartphones and other consumer electronics containing semiconductors from some tariffs
Apr 12, 2025	China's tariff changes go into effect
Apr 14, 2025	U.S. declares pharmaceutical and pharmaceutical ingredient imports, semiconductor and semiconductor manufacturing equipment imports as a national security threat
Apr 15, 2025	U.S. declares critical mineral and rare earth imports as a national security threat
Apr 17, 2025	Measures to Address China's Targeting of the Maritime, Logistics, and Shipbuilding Sectors for Dominance
Apr 23, 2025	Truck imports added to national security threat list
Apr 24, 2025	Unleashing America's offshore critical minerals and resources
Apr 29, 2025	Addressing certain tariffs on imported articles affecting the auto sector
May 8, 2025	Expected US-UK Economic Prosperity Deal
May 12, 2025	U.S. lowers certain additional tariffs on China from 125 to 10 percent and China removes certain retaliatory measures against the US
May 13, 2025	U.S. declares commercial aircraft, engines, and parts imports as a national security threat
May 28, 2025	U.S. Court Challenges Legal Basis of Executive Tariffs
June 3, 2025	Higher steel and aluminum tariffs announced
June 4, 2025	Higher steel and aluminum tariffs go into effect
June 11, 2025	Trump announces deal with China on Truth Social; no legal details provided
June 16, 2025	Steel tariffs expanded to appliances and more
June 26, 2025	Trump announces a new U.S.–China trade deal, reportedly finalized two days earlier, involving rare earth exports from China in exchange for the removal of U.S. countermeasures.
June 27, 2025	Trump ended trade talks with Canada over its digital tax on U.S. tech firms. China confirmed a deal to ease export controls in exchange for U.S. concessions.

Η Επιστροφή του Νεο(Προστατευτισμού): Η Πολιτική Τραμπ και οι Επιπτώσεις της

Date	Description
June 29, 2025	Canada rescinded its digital services tax after Trump's ultimatum, and both countries agreed to resume trade talks aiming for a deal by July 21.
June 30, 2025	Trump threatens tariffs on Japan over its refusal to buy U.S. rice despite a domestic shortage.
July 3, 2025	U.S. to impose 20% tariffs on Vietnamese exports and 40% on trans-shipments via Vietnam.
July 6, 2025	Trump announces an extra 10% tariff on BRICS-aligned countries, citing "anti-American policies."
July 7, 2025	Trump warned 14 countries of 25–40% tariffs starting August 1, and extended the reciprocal tariff deadline to that date.
July 8, 2025	Trump announced a 50% tariff on copper and plans for new tariffs on semiconductors and pharmaceuticals.
July 9, 2025	Trump proposed up to 200% tariffs on pharmaceuticals, delayed up to 18 months, confirmed 50% tariffs on Brazilian imports and copper, and sent tariff notices to seven more countries. Meanwhile, the EU pushed for a stand-still clause to halt new tariffs, aiming to reach a trade deal by August 1.
July 12, 2025	Trump threatens 30% tariffs on the EU and Mexico, two of America's top trading partners, effective Friday, August 1.